Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ. БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...рай 1921 оной ... 21-һээ гарана | № 63 (16286) | 1983 оной мартын 17, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

Ю. В. АНДРОПОВ СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ КОММУНИС БА ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ...УУДАЙ СЕКРЕТАРЬНАРАЙ ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДТАЙ ХАНИ ЁҺООР УУЛЗАБА

...эй ЦК-ай Генеральна секретарь Ю. В. ... уласхоорондын ба үзэл сурталай асуу... ...ар социалис оронуудай аха дүү парти... ЦК-нуудай секретарьнарай зүблөөндэ ха...дтай мартын 15-да хани ёһоор уулзаба. ...эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай ...ь А. Лилов, БКП-гэй ЦК-гай секретарь ...Станишев, С. Михайлов; ВСРП-гэй ЦК-гай ...рогой гэшүүд, ЦК-гай секретарьнар М. ...И. Ацел, ВСРП-гэй ЦК-гай секретарь П. ...; КПВ-гэй ЦК-гай секретарь Хоанг Тунг; ...эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, ЦК-гай ...ьнар К. Хагер, Г. Аксен, И. Герман; Ку...-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ ..., ЦК-гай Секретарнадай гэшүүн А. Пе...ёро; НРПЛ-эй ЦК-гай секретарь С. Вия...; МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ...секретарь Д. Гомбожав, МНРП-гэй ЦК-...етарь Г. Адья; ПОРП-ын ЦК-гай Полит... гэшүүн, ЦК-гай секретарь Ю. Чирек, ...ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ЦК-гай секретарь Я. Глувчик, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь М. Ожеховский; РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүндэ кандидадууд, ЦК-гай секретарьнар М. Добреску, П. Енаке; КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь В. Биляк, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, ЦК-гай секретарь Я. Фойтик, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь Й. Гавлин гэгшэд уулзалгада хабаадаһан байна.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар М. В. Зимянин, К. В. Русаков хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Ю. В. Андроповой социалис оронуудай аха дүү партинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнартай уулзалга үнэн зүрхэнэй, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

...ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ...РЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

...эй Верховно Советэй ...диумэй ээлжээтэ ... КПСС-эй ЦК-гай ...рогой гэшүүндэ кан... ...ССР-эй Верховно ...Президиумэй Түрүү...нэгэдэхи орлогшо ...нецовой түрүүлэлгэ ...тын 15-да Кремль...о. ...эй арбадахи зарла...вно Советэй долоо...сесси дээрэ 1983 оной ...лон бюджедые зүб...хэхэ үедэ СССР-эй ... Советэй палатануу...үргэлжын комисси... ба депутадуудай ... дурадхалнуудые, ...нуудые хаража ... дүнгүүд тухай ... ЦК-гай Политбю...гэшүүн, СССР-эй Ми...эй Советэй Түрүү... нэгэдэхи орлогшо ...евай хэһэн элид...Президиум шагнаһан ...саг үргэлжын ко...болон депутадуу...һан дурадхалнуу...алтануудые бэе...талаар СССР-эй пра..., СССР-эй мини...үүд, албан зургаа...юзна республикануу...истрнүүдэй Советүүд ...хэмжээнүүдые аба... гэжэ элидхэл до...лэгдээ. ...партиин экономи... социальна полити... шухала зорилго...шиидхэлгэдэ: нии...үйлэдбэрине эршэдхэл...ай ажахые комп...хүгжөөлгэдэ, капи... һомололгонуудай ...рые дээшэлүүлгэдэ, ...хүдэлмэрине ...лгада, ёһо гурим ...шангадхалгада. ...хүтэлбэрилгын түхэл ...болон арга онолнуу...жуулан һайжаруул...анхарал хандуу... байна. ...эй Министрнүүдэй ...бэелүүлһэн хүдэл... СССР-эй Верховно ...Президиум тэмдэглэ...лан абаһан тогтоол ...артиин XXVI съез...СС-эй ЦК-гай майн ...иин (1982 он) Пле...эй шиидхэбэринүүдтэ ..., СССР-эй Верхов...эй палатануудай саг ...ын комиссинуудай ба ...дай оруулһан ду...дые, ажаглалтануу...үүлхэ талаар ха...һан хэмжээ ябуулга... саг соогоо дүүргэ... СССР-эй министерст-вэнүүдые, Гүрэнэй комитедүүдые, албан зургаануудые союзна республиканууудай Министрнүүдэй Советүүдые уялгалаа.

Удаань мэдэлдэнь байдаг органуудай ажал ябуулгые хинаха талаар Украинын ССР-эй арадай депутадуудай Советүүдэй хүдэлмэри тухай асуудалые хаража үзэбэ. Украинын СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. Ф. Ватченкын мэдээсэл дотор гүрэнэй, ажахын ба социально-соёлой байгуулалтые хүтэлбэрилхэ, мэдэлдэнь байдаг органуудай ажал ябуулгые хиналтын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, гүрэнэй ба ажалай журам шангадхаха талаар республикын Советүүдэй хүдэлмэрине дэлгэрэнгыгээр шэнжэлһэн байгаа.

Мэдэлдэнь байдаг органуудай ажал ябуулгые хинаха талаар Украинын арадай депутадуудай Советүүдэй бэелүүлдэг хүдэлмэритэй СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй даалгабаряар танилсаһан СССР-эй Верховно Советэй бүлэг депутадуудай үмэнэһөө Львовско областиин «Украина» колхозой түрүүлэгшэ Н. Я. Бурлака заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Белоруссиин ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. Е. Поляков, Узбегэй ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. Б. Усманходжаев үгэ хэлэхэдээ, мэдэлдэнь байдаг органуудай ажал ябуулгые хинаха талаар Белоруссиин болон Узбекистанай Советүүдэй хүдэлмэриин дүй дуршэл тухай хөөрөө.

Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн, СССР-эй Верховно Советэй Президиум мэдэлдэнь байдаг органуудай, мүн мэдэлэйнь предприятинуудай, эмхи зургаануудай ба организацинуудай бэелүүлдэг ажал ябуулгые Советүүдэй хинан шалгалгын ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ, тэрэнэй түхэл шэнжэнүүд болон арга онолнуудые нарижуулан һайжаруулха, КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине шангадхаха, 1983 оной болон бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлэй экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэмжээнүүдые СССР-эй Верховно Советэй Президиум тодорхойлһон байна.

Тэдэнэй ажал ябуулгын гол асуудалнуудаар гүйсэдхэхы ба захиргаанай органуудай Советүүдэй урда саг үргэлжэ тоосожо байха тухай Конституцяар хараалагдаһан дүримүүдые гүйсэд бэелүүлхыень: гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ, гүрэнэй органууд болон албан тушаалтадай ажал ябуулгые хиналгада ажалшадые эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулхыень; тэдэнэй бэшэгүүд ба хандалганууд дотор оруулагдаһан ниитын һанамжые, эрхэтэдэй дурадхалнуудые хүдэлмэридөө гүйсэд дүүрэнээр хараада абахыень; мэдэлдэнь байдаг Советүүдэй ажал ябуулгые эрилтэ ехэтэйгээр, гүнзэгыгөөр шэнжэлхыень, тэдэнэй хүдэлмэридэ али бүхы туһаламжа үзүүлхыень Украинын ССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, республикын нютагай Советүүдтэ дурадхагдаа.

Гүрэнэй ба ажалай журам, социалис байдалай гурим заншал болон ёһо дүримүүдые эбдэгшэдтэй эрид шангаар тэмсэхэ; социалис хуули ёһо, эрхэтэдэй эрхэнүүд ба аша туһые хангахын түлөө хиналта шангадхаха: совет органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ба ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хуули ёһо ойлгодог байлгые дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго табигдана.

Нютагай эрхэ байдалые хараада абажа, мэдэлдэнь байдаг органуудай ажал ябуулгын арадай депутадуудай Советүүдэй хиналтые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүдые союзна болон автономито республиканууудай Верховно Советүүдэй Президиумүүд зохёон бэелүүлхэ ёһотой.

Байрын гэрнүүд болон социально-ажаһуудалай объектнүүдые бариха түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар арадай депутадуудай Советүүдэй зорилгонууд тухай асуудалые Президиум зүбшэн хэлсээд, тогтоол баталан абаба. «Байрын гэрнүүд болон социально-ажаһуудалай объектнүүдые бариха түсэбүүдые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхын тула арадай депутадуудай Советүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхы ба захиргаанай органуудай, саг үргэлжын комиссинуудай болон депутадуудай хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдтэ тогтоол соо анхарал хандуулагдаһан байна.

1983 ондо, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ түсэблэгдэһэн хэмжээгээр байрын гэрнүүдые, коммунально-ажаһуудалай ба социально-соёлой барилганууд ашаглалгада оруулха талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой хэмжээнүүдые зохёон бэелүүлхыень СССР-эй Верховно Советэй Президиум арадай депутадуудай Советүүдтэ, тэдэнэй мэдэлдэ байдаг органуудта дурадхаа.

Промышленна шэнэ предприятинуудые бариха, хүдэлжэ байдаг предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ үедэ үйлэдбэриин хүсэнүүдые, мүн үйлэдбэридэ хабаагүй барилганууд ашаглалгада оруулха даабаринуудые хараалагдаһан болзор соонь нариинаар бэелүүлхыень арадай депутадуудай Советүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхы ба захиргаанай органууд түйлаха ёһотой.

СССР-эй Верховно Советэй Президиум «Харгын дүримүүдые хазагайруулһанайнь түлөө захиргаанай зүгһөө харюусалгада хабаадуулха тухай», «Ажалаар заһаруулгын хэмжээнүүдтэ хабаагүй уголовно хэһээлтэнүүдые сүүдлүүлэгшэдтэ хэрэглэлгын гурим ба тэрэнине гүйсэдхэлгын дүримые баталха тухай» асуудалнуудые зүбшэн хэлсээд, Указуудые баталан абаба. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь Т. Н. Ментешашвили энэ асуудалаар мэдээсэл хээ.

Гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Г. В. Романов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Ш. Р. Рашидов, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор, Президиумэй гэшүүд, СССР-эй хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба.

(ТАСС).

...ХЭРОССИН ХООРОЙ БҮЛГЭМЭЙ IV СЪЕЗД

...жэмтэ искусство ...лэн дэлгэрүүлхэ та... ...хэроссин хоорой бүл... ...идэтэй ба харюусал... ...үргэ дүүргэдэг юм. ...тын зохёохы эмхи ...илион шахуу дуунай ...дые нэгэдүүлдэг, ...олониитын һайндэр... фестивальнуудые, ...уудые үнгэргэдэг, ...жалшадые патриоти... ба интернациональна хүмүүжүүлгын шу...хэсэл болонхой. ...ын 15-да Москвада ...дай байшангай Ко...алда нээгдэһэн Бүхэ... хоорой бүлгэмэй IV съезд дээрэ эдэ баримтанууд харуулагдаа. Съездэ хабаадагшад үнгэрһэн табан жэлэй зохёохы хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолхо, ерээдүйн түсэбүүдые хараалха байна.

Һүүлэй үедэ республикын предприятинууд болон барилганууд дээрэ, колхоз, совхозуудта дуушадай хэдэн арбаад шэнэ коллектив бии болоо гээд бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист В. Г. Соколовой элидхэл соо, делегадуудай хэлэһэн үгэ дотор тэмдэглэгдээ. Мэргэжэлтэ ба һайн дуранай түрүү хоорой искусство уласхоорондын олониитэдэ үргэнөөр һайшаагдадаг юм. Тэдэнэй эрхимүүдынь зохёохы ехэ конкурснуудай лауреадуудай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Совет авторнуудай дуунуудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын тула тус бүлгэм ехэ юумэ хэдэг. Репертуарай 50 шахуу суглуулбари хэблэгдэнхэй. Эхэ орондоо, партидаа, арадуудай ленинскэ хани барисаанда зорюулагдаһан Россиин композиторнуудай эрхим бүтээлнүүд эндэ оруулагданхай.

(ТАСС).

«ЗУНАЙ» САГ ТОГТООГДОХОНЬ

1983 оной апрелиин 1-һээ Советскэ Союзай бүхы газар дайда дээрэ «зунай» саг тогтоогдохонь гээд СССР-эй Ниитэ нэгэн сагай болон эталонно частотагай гүрэнэй комисси мэдээсэнэ.

Апрелиин 1-нэй 0 сагта часай стрелкэ нэгэ часаар урагшань болгогдожо, «зунай» саг тогтоогдохо.

Буряадай АССР-эй 60 жэл

ВАГОНУУД АЛМАГДАНА

Манай үеын түмэр замай вагонууд арадай ажахын ашаа зөөхэдэ горитойхон үүргэ дүүргэдэг гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ тэдэнине гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр ашаглаха гээшэ түмэр замшадай нэн түрүүшын уялга мүн. Илангаяа вагонуудай эрьесые түргэдхэжэ, бүришье ехэ ашаа зөөхэ арга боломжонуудые олохо гээшэ тэдэнэй гол шухала зорилго.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив вагонуудай эрьесые 0.01 часаар түргэдхэжэ, жэл соо 2500 вагон алмаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые байгша оной эхиндэ абаһан юм. Юуб гэхэдэ, вагонуудай эрьесын үнгэрһэн жэлэйнь түсэб дүүргэгдээгүй бшуу. Тиимэһээ түмэр замшад энэ жэлэй туршада нёдондонойнгоо хүдэлмэриин дутуу дундануудые усадхаха гэжэ жэлэй эхинһээ оролдоно. Тингэжэ январь һарада вагонуудай эрьесэ недондоной энэл үеынхидэ орходоо 5,5 часаар түргэдэжэ, 1799 вагон условноор алмагдаа. Харин февраль һарын түсэб бүришье амжалтатай дүүргэгдэбэ. Вагон бүхэнэй эрьесэ 7 часаар түргэдөө. Тингэжэ 1650 вагон алмагданхай.

Предприятиин эдэ амжалтануудта Улаан-Үдын, Галуута-Нуурай, Слюдянкын локомотивна депонуудай коллективүүд горитойхон хубитаяа оруулаа юм. Эдэ коллективүүдэй партийна, профсоюзна, комсомольско организацинууд болон хүдэлмэришэд вагон бүхэнэй миин зогсохо сагые эрид доошолуулхын түлөө шанга тэмсэл ябуулаа. Вагондо ашаа ашаха, буулгаха, мүн вагон заһабарилха, тэдэнине шагтагалжа, поезд болгон ябуулха хүдэлмэринүүд түргэдхэгдэһэн байна. Тингэжэ түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатай һайнаар бэелүүлэн, түргэн аргаар поезд ябуулха февраль һарынгаа түсэбые 76 процентээр үлүүлэн дүүргэнхэй.

Вагон бүхэнине ашаг үрэтэйгөөр, ажалай сагай бага гаргашатайгаар ашаглахын түлөө тэмсэл түмэр замшадай коллектив дотор үргэлжэлһөөр. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулан абаһан уялгануудаа болото дээрэнь бэелүүлжэ, республикынгаа алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр түмэр замшаднай угтаха байха гэжэ батаар найдагдана.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ЗОРИЛГОНЬ ЕХЭ

Барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын коллектив найман жэлэй туршада БАМ-ай барилгада хабаадалсана. Энэ коллектив Байгал далайн хойто эрьедэ Северобайкальск городой һуури табяа бэлэй. Байрын гэрнүүдые, столово, магазинуудые, сад-яслинин, һургуулиин, соёлой байшангуудые эдэнэр бодхоогоо. Найман жэлэй туршада тус коллектив 120 миллион түхэригэй барилга хэһэн байха юм. Дүршэл шадабаритай, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд энэ коллектив дотороо олоор урган гараба. И. Л. Халзанов, С. Л. Доник, А. И. Курочкин болон бусад эрхим түрүү ажалаараа суурхажа ябаһаар.

Үнинэй бэрхэ барилгашан И. Л. Халзанов арбадахи табан жэлэй дүнгөөр Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа. С. Л. Доник «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртэһэн алдартай. А. И. Курочкинай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив Бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа, «Огонек» журналай, «Юность» гэжэ радиостанциин шанда хэдэн удаа хүртөө юм. Барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын бэшэшье олон хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, муу бэшэ үрэ дүн туйлана.

Тус поездын коллектив мүнөө Северобайкальск городто байрын гэрнүүдые бодхооно. Городой түбэй котельнын барилга дээрэ С. Л. Донигой, А. И. Курочкинай хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд ажаллажа, даабаряа 115—120 процент дүүргэнэ. Ойрын сагта энэ котельнын барилга дүүргэгдэхэ ёһотой. Энэ харюусалгаяа хүдэлмэришэд мэдэрнэ. Тиимэһээл үнэн сэхээр ажаллажа, даабаряа үлүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Байгша оной түрүүшын хоёр һарын туршада эдэнэр 640 мянган түхэригэй барилга хэхэ даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлээ.

—Бидэ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулан абаһан уялгаяа үлүүлхэ байхабди, — гэжэ тус поездын партийна организациин секретарь Н. Н. Вавилов мэдүүлнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА

Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой коллективэй һайн һайхан үйлэ хэрэгүүдэй үүсхэл гаргадагыень мэдэнэбди. Энэшье удаа Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулжа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые жэлэй эхиндэ баталан абанхай. Тэрэ һайндэр болотор хүндэ ашаатай 3200 поезд. «Шанарай рейс» гэһэн маркын 1800 поезд ябуулха гэжэ тэдэ шиидэһэн байна.

Түсэбтэ табан жэлэй гол гурбадахи жэлэй даабарине уридшалан дүүргэхын, мүн түрэл республикынгаа алдарта ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөнэй туг эндэ дээрэ үргэгдэнхэй.

Үнгэрһэн хоёр һарын хүдэлмэриин дүнгүүдээр ашаанай поездын машинист Ю. Л. Касьянов социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэрэ поезд жолоодохо мэргэжэл шадабаряараа, мүн электрын элшэ хүсэ, түлишэ алмаха талаараа бэшэнһээ шалгараа. Тиихэдэ пассажирска поезд жолоодогшо II классай машинист А. В. Михайлов, тэрэнэй туһалагша В. Стрелкин гэгшэд байгша оной эхинһээ 10 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмажа, социалис мүрысөөндэ шалгарха талаар олондо үльгэр жэшээ харуулжа ябана.

Д. ДЫМБРЫЛОВ.

ЭРХИМҮҮДЭЙ БРИГАДА

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводто Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар жаран жэлэй ойдо зорюулагдаһан габшагай зургаан арбан хоног үнгэрэгдэнэ. Түрүүшын декадын хүдэлмэриин дүнгүүдээр Любовь Павловна Соковагай хүтэлбэрилдэг мастерска участогай коллектив социалис мүрысөөндэ илажа гараһанда тоологдобо. Эндэһээ һара бүри 14 мянган датчик-реле эльгээгдэжэ байдаг. Тэдэнэй эхэнхи хубинь Аграфена Максимовна Джасинагай бригадын хабсаргадаг слесарьнуудай уран гараар бүтэдэг юм. Арбан долоон жэлэй саада тээ Аграфена Максимовнагай, түрүүшынхиеэ энэ цехтэ ерэхэдэ, эндэ һарадаа ойролоол найман зуугаад прибор гаргагдадаг байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо заводто нилээд ехэ хубилалта болоjo, үйлэдбэриин онол арга нарижуулагдаһан, приборнууд техническэ талаар орёо нарин болгогдоһон байна. Завод приборнуудайнгаа олонхинең жаран зургаан хари гүрэнүүдэй промышленностьда эльгээжэ байдаг.

Аграфена Максимовна слесарь-хабсаргагшадай бригадые юһэн жэлдэ хүтэлбэрилжэ ябана. Заводойнгоо эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэдэй нэгэн болоһон Аграфена Максимовна арбадахи табан жэлэй дүнгүүдээр «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан. Харин бригадань заводой Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэнхэй. Бригадын бүхы гэшүүд коммунис ажалай ударнигууд юм.

Манай корр.

Улаан-Үдын уран һайханай зүйлнүүдые болон гар бэлэгүүдые бүтээдэг туршалгын заводто олон уран гартан хүдэлдэг. Тэдэнэй дундаһаа Валентина Маркизова онсо шалгарна.

Найман жэлэй саана дунда һургуули дүүргэһэн Валя басаган энэ заводто хүдэлхэеэ ерэһэн юм. Уран һайханай элдэб орёо нарин бүтээлнүүдые һонирхожо шудалагша бэлэй. Оролдолгынь аша үрэ уданшьегүй харагдаа. Мүнөө тэрэ дээдэ гарай мэргэжэлтэ, шадамар бэрхэ һургаан хүмүүжүүлэгшэ гэжэ завод соогоо суурханхай.

— Ажалаймнай амжалта оролдолгын хүсэнһөө болоо, — гэжэ Валентина Маркизова хөөрэнэ.

— Юундэб гэхэдэ, бидэ бригадна гуримаар хүдэлнэбди. Нэгэ хэрэгэй түлөө бултадаа оролдожо, эрхим шанартай продукци гаргахын түлөө тэмсэхэдээ, бэе бэеынгээ урда һэшхэлээрээ тоосоно гээшэбди. Тиимэһээ бригадымнай гэшүүн бүхэн үнэн сэхээр хүдэлнэ, — гэжэ тэрэ нүхэдөөрөө омогорхоно.

Тиихэдэ Людмила Халзушиновагай хүтэлбэрилдэг комсомолой XIX съездын нэрэмжэтэ бригада шэнэ арга — бригадна гуримаар, нэгэ нарядаар үнихэнэй хүдэлнэ. Ажалай энэ гурим бригадын гэшүүдэй харюусалгые, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлнэ, бэе бэедээ нүхэр ёһоной хандалга батадхана. Тиимэһээ комсомол-

УРАН ДҮЙТЭЙ ЗАЛУУШУУЛ

залуушуулай энэ бригада үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэбые Агуу Октябриин 65 жэлэй ойдо сүм дүүргээ бэлэй. Харин мүнөө жэлэй эхинһээ тус коллектив габшагай һайнаар хүдэлнэ. Гипсээр хэгдэһэн тусхай хэбүүдые хэрэглэн, тэдэнэр элдэб гоё һайхан дүрсэнүүдые, гар бэлэгүүдые шабараар бүтээнэ.

— Жэлэй эхинһээ шармайн хүдэлхэ тон шухала гэжэ һанадагби, — гэжэ бригадир Л. Халзушинова удхалан хөөрэнэ.—Хэрэг ажалдаа ямар эхи табяа һэмши, тиимээр лэ бүхы юумэшни зохирдог гээшэ ха юм. Тиимэһээ түсэбтэ табан жэлэй гол жэлэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө барандаа оролдонобди. Үдэр бүриимнай түсэб дүүргэгдэжэ, үнгэрэгшэ хоёр һарада бүтээһэн зүйлнүүдые хараалагдаһан хэмжээгээрээл худалдаа наймаанда ошоо. Бригадынгаа түсэбэй дүүргэгдэхын түлөө гэшүүн бүхэмнай оролдоно. Эндэ Т. Овчинникова, Н. Матвеева, Р. Мяханова, А. Горбачева болон А. Пастухова гэгшэд горитойхон хубитаяа оруулжа байдаг юм.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөн үдэрһөө үдэртэ шангадана. Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой цехүүд, бригаданууд болон ажалай участогууд бүхэндэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй тоо олошорно. Заводой аппаратна цехтэ залуу токарь Александр Глобин хүдэлдэг юм. Энэмнай үнгэрһэн жэлдэ Совет Армиин албанһаа бусажа ерэһээр лэ эндэ хүдэлхэеэ ороһон юм. Тэрэ токарнин «нюусые» түргэн саг соо шудалжа, эрхим мэргэжэлтэ болонхой. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, абаһан социалис уялгануудаа, түсэбтэ даабаринуудаа заал һаа саг соонь, уридшалан дүүргэхэ гэжэ оролдодог урагшаа һанаатай хүбүүн юм. Александр цех соогоо эгээл залуу. Гэбэшье хэһэн ажалаарнь харахада, тэрэ бусадһаа нэгэшье дутанагүй. ВЛКСМ-эй гэшүүн Александр Глобин арба нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи, республикын алдарта ойн тэмдэглэгдэхэ жэлдэ амжалтатай һайнаар хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь А. Глобин ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭРШЭЕЭ ҺУЛАДХАНАГҮЙ

СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфраммолибденэй комбинатай коллективтэ социалис мүрысөөнэй эршэ һуладаа гэжэ байдаггүй. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй түсэбүүдые сүм дүүргэхэ, мүн республикынгаа 60 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө предприятиин коллектив шангаар тэмсэжэ байна. Тингэжэ гүрэндэ продукци худалдаха хоёр һарынь түсэбүүд амжалтатай һайн дүүргэгдэбэ.

Байгша оной социалис мүрысөөнэй хоёр һарын дүнгүүдээр В. А. Рябов, Б. Б. Базаров гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг проходчигуудай, А. К. Зайцевай ударидадаг үрөмдэгшэдэй бригаданууд, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат В. Н. Тугариновай даадаг жолоошодой бригада, тиихэдэ В. М. Петровой халаанай коллектив эрхим ажалаараа шалгарна.

Эдэ түрүү коллективүүд байгша оной хахад жэлэйнгээ түсэбые таба хахад һарын туршада сүм дүүргэхэ зорилготойгоор габшагай шангаар хүдэлжэ байнхай.

Д. МУККУЕВ.

УЛААН-ҮДЫН ГОРОДСКОЙ СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Арадай депутадуудай городской Советэй дүрбэдэхи сесси 1983 оной мартын 23-да городской гүйсэдхэхэ комитедэй ехэ залда болохо.

Сессиин зүблэхэ зүйлдэ иимэ асуудал табигдаха гэбэл:

Арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Советэй гүйсэдкомой 1982 оной хүдэлмэри тухай тоосоон.

ГОРСОВЕДЭЙ ГҮЙСЭДКОМ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АЖАБАЙДАЛАЙ ЭРИЛТЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ хүдөөгэй ажалшадай гол хүсэлэл оролдолгонь малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа заатагүй дүүргэхэ хэрэгтэ шэглүүлэгдээд байна бшуу. Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ, дутуу дундануудые усадхаха замууд хараалагдана.

Манай «Восточные Саяны» колхозой Таһархайн һү һаалиин фермын коллектив нёдондо бирагүйгөөр хүдэлжэ гараа.

Жэлэй туршада түсэбэй ёһоор 6000 центнерэй орондо 4357 центнер гэхэ гү, али һаамхай үнеэн бүриһөө 1337 килограмм һү һааһан байна.

Юун дээрэһээ фермэ түсэбөө дүүргэнэгүйб гэжэ асуултай. Нэгэдэхеэр, тэжээлэй бааза ехэ муу байна. Хойморойнгоо намаглиг сабшалангууд дээрэһээ гол түлэб үлэн үбһэ сабшажа абаһаа гадна, түсэбөөр хараалагдаһан даабариия колхоз дүүргэнэгүй. Үнгэрһэн зун манай Таһархайн отделени түсэбэй ёһоор 6000 центнерэй орондо 4500 центнер үбһэ бэлдэжэ, үбэлжэлгэдөө ороо. Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри ябуулагданагүй. Малай бэлшээринүүдэй муу дээрэһээ зунай һарануудта тон бага һүн һаагдана. Тэжээлэй ургамалнуудай, ороохо таряанай ургасань тулюур.

Хоёрдохёор, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулагданагүй шахуу. һү ехээр үгэдэг үүлтэрэй эмэ хашарагуудые «Сибиряк» колхозһоо манай фермэдэ асарһан аад, тэдэнээ олошоруулжа шадангүй хуушан үнеэдтэеэ хуу худхажархёо. Үнеэд саг соогоо ороондо оруулагданагүй, тингэжэ олон мал һубайрна, сагһаа урид шэргээгдэнэ.

Гурбадахяар, хүшэр хүндэ ажал фермэдэ оньһожоруулагданагүй. Зүгөөр фермэмнай малай типовой шэнэ байратай юм. Досоонь машинаар үнеэ һааха, тэжээлыень тараажа үгэхэ, шэбхэ шабааһыень сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд тодхоотой. Гэбэшье эдэ бүгэдэ түхеэрэлгэнүүдые хүсэндэнь хүргөөгүй дээрэһээ һаалишаднай бүхы ажалаа урданайхидал бар хүсөөрөө хэһэн зандаа. Үнеэдээ гараараа һаана, шэнгэн тэжээлээ хүнэгөөр зөөжэ, үнеэдтээ үгэнэ. Шабааһыень түсхай хүнүүд татажа, гараараа түлхижэ сэбэрлэнэ.

Дүрбэдэхеэр, манай фермэдэ ажалай түрүү дүй дүршэл урид һайнаар шэнжэлэгдэнгүй, ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Үнгэржэ байгаа үбэлжэлгын эхинһээ фермэдэ поточно-цеховой гуримаар һү үйлэдбэрилхэ онол арга нэбтэрүүлжэ байнхайбди. Теэд бидэ бэлэдхэлгүй байшообди гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, үнеэдые тугаллуулха хоёрдохи цехтэ байрань уйтадана. Тиимэһээ үнеэдэй тугаллажа эхилхэлээр, тэндэ багтаагүй үнеэд шэргэһэн үнеэдэй байха хүйтэн байрада тугаллаха болобо. Гадна үнеэдэй тугаллаһанай һүүлдэ тэдэнние һайнаар шоборжо һааха, мүн үрэжүүлхэ цехүүдые байрын дуталдаһан дээрэһээ бии болгожо шадаагүйбди.

Тиихэдэ ажалай журам эрид шангадхаха шухала.

Коллектив бүхэндэ энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ партийна организаци гол үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Харин малай үбэлжэлгын үедэ фермын партийна бүлэг эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын горитой хүдэлмэри ябуулха болоно ха юм. Ажалай, түсэбэй, гүрэнэй шанга журам тогтоогоогүй һаа, абаһан түсэб болон уялгануудаа дүүргэжэ бирахагүй байһамнай элн.

Манай фермэдэ табан коммунистһаа бүридэһэн партийна бүлэг үнгэрһэн жэлэй ноябрь һарада байгуулагдаһан юм. Тэрэнэй бүридэлдэ өөрэһөөмни гадна, фермые даагша Т. Д. Шотоева, һаалишан Д. Д. Банчикова, сантехник Д. Х. Хабюров гэгшэд ороно. Тэжээл бүйлүүлагша Д. Н. Бодеев партгрупоргоор һунгагданхай. Манай коллектив соо энэмнай нилээд ехэ хүсэн болоно гээшэ.

Зүгөөр бодото байдалые хаража байхадаа, фермэдэмнай партийна бүлэг бии юм гү, али үгы гү гэжэ заримдаа һанадагби. Тэрэнэй байгуулагдаһанһаа хойшо дүрбэн һара болохоёо байна. Теэд энэ сагай туршада партийна бүлэгнай нэгэ суглаа үнгэргөөгүй. Харин тиихэдэ манай фермэдэ тон хүшэр байдал тогтоод байна ха юм. һү һаалгаар ба гүрэндэ худалдаһгаар байгша жэлэй хоёр һарын түсэб дүүргэгдэбэгүй. Энэ хэбээрээ һаа, жэлэй түсэбые бахал дүүргэхэгүймнай магадгүй.

Иимэ байдалай ушар шалтагаанние элирүүлхын тула ажалдаа ямараар хандадаг байһанаа хаража үзэе. Журамай һула дээрэһээ хэды ехэ һүн хосорно гээшэб. һайндэрэй үедэ гү, али салингай гараадхихалаар, һү һаалимнай эгсэ доошоо унашадаг. Ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, архида дуратай али нэгэ һаалишан үнеэдээ һаангүй хаяжархидаг. Нэгэ үдэр һаагдаагүй үнеэн долоон хоногто һүеэ таташадаг гэжэ мэдээжэ.

Малай тэжээл тон бага үлэбэ. Үбһэ болон силос хубаарилдаг ажалтай хүн хадаа тэрэнние тон гамтайгаар гаргашалха гэжэ оролдодогби. Гэбэшье силоснай март һарада эдюүлээ болоод дууһахаа байна. Таряа талханайшье зүйл бага. Ушарынь гэхэдэ, тэрэнние хайра гамгүйгөөр гаргашалһан дээрэһээ иимэ түргөөр һалашаба. Тэрэнэй түлөө харюусаха хүнние бүхэли үбэлэй туршада оложо табяагүй. Тиихэдэнь партийна бүлэг энэ ушарта ямаршье хамаагүй юм шэнги бэеэ хүряанхай.

Заримдаа фермымнай кочегарнууд ажалдаа гарангүй, бүхы түхеэрэлгэнүүдээ тэһэ хүргэжэрхинэ. Иимэ ушар ехэнхидээ архиһаа болоно. Архидалгын гэмээр, юрэдөө, ямар хохидол ушаруулагданагүйб даа! Зарим ушарта һайн жэшээ харуулха уялгатай коммунистнууднайшье тэмтэрхэдэжэ ябадаг.

Ажалай журам һайжаруулхын тула фермые даагша гү, али отделениие эрхилэгшэ ганса гансаараа юу хээд орхихоб даа? Тэдэнэр яһала оролдоно гэжэ хэлэлтэй. Зүгөөр партийна организацинн, партийна бүлэгэй дэмжэлгэгүйгөөр хүсэгүйдэнэ гүб даа. Юрэдөө, манай фермэдэ ажаллажа байһан коммунистнууд юунэйшье болоожо байгаа һаа, амандаа үһа балгаһандал абяагүй ябадаг хэбэртэй.

Фермымнай коллектив соо журам һайжаруулха зорилготой хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон һулаар ябуулагдана. Таһархайн отделениин цеховой партийна организацинн нэгэ суглаан дээрэ түсэбэй ёһоор арбан хоног бүхэндэ фермэдэ лекци уншажа, хөөрэлдөө үнгэргэжэ байха гэжэ агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ В. Н. Фроловые уялгалһан юм. Харин тэрэнь имагтал саарһан дээрэ үлэжэ, «хаташанхай».

Социалис мүрысөөн хүнүүдые урмашуулан хүдэлгэдэг, ажалай журам һайжаруулдаг гэжэ манай эндэ мартагдаа. Дээрэ дурсагдаһан суглаан дээрэ отделениин профсоюзай нютагай комитедэй түрүүлэгшэ Е. Ж. Хусаева фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхээр уялгалагдаһан юм. Тээд тэрэнэй дүнгүүд саг соогоо гаргагдадагшье һаа, олондо мэдээсэгдэнэгүй. Гадна фермын хүдэлмэрилэгшэдэй үбэлжэлгын үедэ абаһан социалис уялганууд мүнөө болотор улаан булан соомнай үлгэгдөөгүй байһаар.

Юрэдөө, колхозой партийна комитет (секретарь И. Ж. Хартахоев) фермын хүдэлмэридэ оройдоошье анхарал хандуулнагүй, ажалай журам һайжаруулха талаар хэмжээ абанагүй, абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ хинан шалганагүй.

Таһархайн һү һаалиин фермэдэ шиидхэхээр болоһон асуудалнууд миил дээрэ дээрэһээ дабхасашанхай. Эдэнние бултыень шиидхэхэ гээшэнь хүнгэн хэрэг бэшэшье һаань, бидэ нэн түрүүн жаяг журамһаа эхилхэ ёһотойбди. Мүнөө үедэ манай парти энээндэл онсо анхаралаа хандуулна бшуу. Ондоогоор хүдэлхэ аргагүйбди: ажабайдалаймнай эрилтэ иимэ болоод байна ха юм.

Д. БАНЧИКОВ,
Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой тэжээл хубаарилагша, партиин гэшүүн.

ХҮН БҮХЭ...
ОРОЛДО...

Борьёогой совхоздо һайн үүлтэрэй 2500 эм... гуудые түлжүүлдэг ажахы хоорондын компле... до ашаглалгада тушаагдаа һэн. Мүнөө эндэ 2... мал харууһалагдажа байна. Эдэ хашарагууд ... ский» болон Борьёогой совхозуудһаа асарагдаа...

Эндэхи хүдэлмэринь бүхыдөө шахуу оньһо... данхай. Тэжээл хубаарилан үгэхэ, уһалха, на... арилгаха түхеэрэлгэнүүд тодхогдоод, жэншэдг... гэгдэнэ.

Эмэ хашарагуудые зүбөөр тэнижээхын тула... белок ехэтэй тэжээл үгтэнэ. Эдэ малай хоёр ж... ходонь, бултыень үрэжүүлээд, ажахынуудта ... юм.

Эндэ дүршэл ехэтэй малшан Полина Марты... дэлиэ. Тэрэнэй харууһалдаг гүүртын хашара... шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 700 граммаар... юм. Татьяна Александровна Лубсанова, Аграпе... евна Ветошникова, комсомолой гэшүүд Оксана ... Валентина Дондокова гэгшэд бригадна онол ... нөөр хэрэглэжэ, ажалдаа үндэр дүн туйлана. ... лексын ветеринарна мэргэжэлтэй коммунист Ж... туевич Цыбиковэй үүргэ ехэ.

Эдэнэр даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор ха... рэл республикынгаа алдарта ойе ажалай амжа... тахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажал...

С. ТЮЛ...

Зэдын район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. ветеринарна врач Ж. ... ков; 2. комплексын малшад ажалайнгаа урда... рүү үхэршэн О. Шарапова ажал дээрээ;
А. ШОЙЖОЛОВО...

НАРИН СЭМБЫН КОМБИНАДТА

УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ ХУБИТА

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум арадай ажахын хүгжэлтые улам хурдадхахын тула эрдэм болон техникын һүүлэй туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ үшөө дахин зааһан байна. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай эдэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэ гээшэ ажалша коллектив бүхэнэй нангин уялга мүн. Коллективүүдэй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, ажалай түрүүшүүл, мүн хүдэлмэришэн бүхэн уралан нарижуулхы шэглэлтэйгээр эрмэлзэл, үүсхэл түгэс ажаллажа, үйлэдбэриингөө ашаг үрые саг үргэлжэ дээшэлүүлхые оролдохо ёһотой. Юуб гэхэдэ, иигэжэ урагшаа һанаатайгаар, оролдосотой һайнаар хүдэлхэ бүримнай үйлэдбэриимнай ашаг үрэ дээшэлхэ, тиигэжэ ажабайдалнай улам һайжарха байна бшуу. Энэ хадаа мүнөө үе сагай шухала эрилтэ. Тиимэһээ партиин ЦК-гай энэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ — хүн бүхэнэй гол шухала зорилго мүн.

Улаан-Үдын томо томо промышленна предприятинуудай нэгэн болохо нарин сэмбын комбинадай коллектив даалгагдаһан хүдэлмэридөө, зохёохы шэглэлтэйгээр хандана гэжэ нёдондонойнь хүдэлмэриин дүнгүүд гэршэлнэ. Онсолбол, 1982 оной туршада гарғаһан продукциин шанар һайжаруулха талаар уралан нарижуулгын 20 дурадхал, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха талаар — 130, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар — 50, мүн бэшэшье олон дурадхалнууд ороһон байна. Дүн хамта уралан нарижуулгын 339 дурадхал орожо, 139 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй 324 дурадхалынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Тиигэжэ үйлэдбэриин уралан нарижуулгын түсэбүүд холо үлүүлэн дүүргэгдэв.

Үйлэдбэриие уралан нарижуулһанай ашаар 9 хүдэлмэришэд условноор ажалһаа сүлөөлэгдөө, 160 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн, тиихэдэ 9 мянган кубометр уһан, 39 тонно металл алмагдаһан юм.

Зохёохы шэглэлтэйгээр ажалаа эрхилдэг комбинадай 245 уралан нарижуулагшадай дунда «Уралан нарижуулхы талаар эрхим коллектив», «Эрхим түрүү уралан нарижуулагша» гэхэ мэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө, мүн «Эрхим шанартай продукци гаргалгын талаар эрхим дурадхал», «Электрын элшэ, уһа, уурал болон бэшэшье материал алмаха талаар эрхим дурадхал» гэһэн конкурснууд үнгэргэгдэһэн юм. Социалис мүрысөөнэй эдэ хэмжээнүүдые шадамараар хэрэглэһэнэй ашаар үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитойхон амжалта туйлагдаа гэжэ дээрэ хэлэгдэһэн жэшээ баримтанууд дээрэһээ элирнэ. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр нэхэлгын цехэй Л. М. Белоплотовой хүтэлбэрилдэг уралан нарижуулагшадай коллектив түрүүлэнхэй. Тиихэдэ угаалга-хатаалгын цехэй Н. С. Поповагай, транспортно-ажахын цехэй А. Д. Батуевагай ударидадаг уралан нарижуулагшадай коллективүүд 2-дохи, 3-дахи һууринуудые эзэлжэ, мүн лэ түрүүшүүлэй тоодо оронхой.

Гэбэшье үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд предприяти дотор хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдээгүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Жэшээнь, ахамад энергетигэй таһагай В. П. Подойницыной, ахамад механигай таһагай М. В. Коробковой, мүн заһабарилга-барилгын цехэй О. Г. Коноваленкын хүтэлбэрилдэг коллективүүд уралан нарижуулхы мэдүүлгэнүүдые дурадхаха, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, уралан нарижуулагшадые олошоруулха жэлэйнгээ түсэбүүдые дүүргээгүй. Мүн комбинадай барилгашадшье 17 дурадхал оруулха түсэбөө 14 дурадхалаар түгэсхөө. Тиихэдэ түүхэй эдэй цехтэ экономическа ашаг үрын талаар түсэб дүүргэгдээгүй үлэнхэй. Тэндэ нэбтэрүүлэгдэһэн дурадхалнуудай экономическа ашаг үрэ 5 мянган түхэригтэ хүрэхэ байһан һаа, оройдоол 1,65 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдэв. Тэрээнһээ гадуур уралан нарижуулгын мэдүүлгэнүүд түсхай чертеж гү, али экономическа ашаг үрын нарин тоосоогүйгөөр дурадхагдана. Ушар иимэһээ тэдэнэй алдуу эндүүнүүд заһагдажа, дабхар хүдэлмэри хэгдэнэ, ажалай саг үлүү гаргашалагдана.

Үнгэрһэн жэлэйнгээ эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхажа, түсэбтэ табан жэлэй гол гурбадахи жэлэй туршада комбинадай уралан нарижуулагшад үйлэдбэриингөө ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө бүришье үндэр амжалтануудые туйлаха байха гэжэ найданабди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбүүдые комбинадай коллектив амжалтатай һайн дүүргэһэн гээшэ. Предприятиингаа амжалтада горитойхон хубитаяа оруулалсаһан түрүү коллективүүдэй нэгэн болохо бүд будалгын цехэй коллектив эндэ онсо габьяатай. Тус цехэй хүдэлмэришэд үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид сүм дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 7 мянга 376 метр бүд будажа гарғаһан юм. Будаһан бүхы бүдэйнь 37,2 процент гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэйгээр тушаагдажа, шанарай талаар хараалагдаһан түсэбыньшье дүүргэгдэв. Тэрээнһээ гадуур гурбан шэнэ бүдэй технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, «Снежана», «Андромеда», «Дудинка» гэһэн нэрэтэйгээр гаргагданхай.

Бүд нэхэгшэдэй эдэ амжалтанууд оролдосотой һайн ажалһаа үндэһэтэй гээшэ ааб даа. Гэбэшье түсэбтэ даабариие үлүүлэн дүүргэлгэдэ коллективэй уралан нарижуулагшадай зохёохы хүдэлмэри эрхим һайнаар нүлөөлһэн байгаа. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн жэлэй туршада уралан нарижуулхы 30 дурадхал орожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, үйлэдбэриин ашаг үрые хараа байса дээшэлүүлһэн юм.

Ажалай шэнэ эмхидхэлые шадамараар хэрэглэжэ шадаһан коллектив бүхэн заатагүй амжалта туйлаха арга боломжотой гэжэ ажалай түрүү дүршэлэй үрэ дүнгүүд харуулна. Тиимэһээ бригадна подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэлгэ хадаа амжалта тээшэ эрмэлзэһэн ажалша коллектив бүхэнэй гол зорилго болонхой.

— Минии хүтэлбэрилдэг халаанай коллектив нёдондо жэлэй декабрь һараһаа бригадна гуримаар хүдэлнэ. Ажалай энэ шэнэ эмхидхэл үйлэдбэриимнай ашаг үрые нилээн дээшэлүүлээ юм, — гэжэ халаанай мастер В. Хайнацкая хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. —Халаанаймнай хүдэлмэришэд нэгэ хүсэл эрмэлзэлтэй болоо. Нүхэд ёһоной харилсаан коллектив доторнай бэхижээ. Гэшүүдэймнай харюусалга дээшэлэнхэй, үйлэдбэриин журамшье һайжараа. Тиигэжэ ажалаймнай бүтээсэ эрид дээшэлһэн байна. Юрэдөө, эрмэлзэл үүсхэл түгэсөөр иигэжэл оролдожо хүдэлбэл, заатагүй амжалта туйлахабди даа. Коммунис партиингаа Центральна Комитедэй үнгэрһэн жэлэй ноябриин Пленумэй ниитын ба үйлэдбэриин журам һайжаруулха талаар хараалһан зорилгонуудыешье бэелүүлхэбди...

Ю. БОГОМОЛОВ.

НАЙДАМТАЙГААР ЗАҺАБАРИЛНА

Спасска трактор заһабарилгын заводто запас частьнуудые бэлдэхэ талаар цехүүд ашаглалгада оруулагдаа. Тингэжэ предприяти дээрэ заһабарилагдадаг ашаанай машинануудай, модо таллуулдаг тракторнуудай, бульдозернуудай дүрбэнэй нэгэ хубиие өөһэдынь хэһэн детальнуудаар хангаха арга бии болоо.

Модо бэлдэлгын техникын заһабарилгын бааза үргэдэнэ. Предприятиин хамһабариин цехүүд ашаглалгада оруулагдахаар бэлдэгдэнэ. Эдэ үйлэдбэринүүдэй ашаглалгада оруулагдахада, Спасска завод бүхы районой леспромхозуудай техникые заһабарилха аргатай болохо юм.

(ТАСС).

Приморнин хизаар.

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ

Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой дизельнэ цехтэ бригада бүхэн жэлэй эхиндэ үйлэдбэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын түлөө оролдон ажаллажа байнхай.

Дизельнүүдые хабсаргалгын хүдэлмэри таһалгаряагүйгөөр ябуулагдана, продукциин шанарта онсо анхарал хандуулагдана.

Тус цехэй олонхи бригаданууд халаанайнгаа даабаринуудые мүнөө үлүүлэн дүүргэнэ. Шатун, поршень заһабарилгын бригадын Ю. Н. Родоевой, коленчатэ вал заһабарилагшадай А. А. Гашевай, насосно П. А. Завадский... нууд дээшэлүүлэ... гануудаа үлүүлэ... нэд. Жэшээлбэл, ... вадскиин бригада... рануудта ажалай... сые 5,4 процент... лүүлээ. Тус бри... һэн продукцияа... нэлтэтэйгээр, бүса... тушаадаг юм.

А. РО...

АЖАБАЙДАЛҺАА УГ УНГИТАЙ АСУУДАЛ

МИНИИ, МАНАЙ ХЭРЭ...

Халаанайнгаа һүүлээр гэрээ бусажа ябаһан хоёр хүдэлмэришэнэй автобус соо хөөрэлдэхыень тушаан болоко шагнаа һэм.

— Коля, воскресениин үдэр ...анайда ерээрэй, шангыемни угаахабди», — гэбэ нэгэиинь.

— һайн даа. Теэд цехэйтай бусад хүдэлмэришэд, заодтнай бүхы дээрээ жэлэй угасаада хэр ажаллааб? — эжэ нүгөөдэнь асууба.

— Тэдэш байгаал ааб даа. Эдэнэр, мүн хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө һанаагаа зобогэ. Түлөөһэ ехээр абахын түөө шармайн оролдодогби.

— Ши дэмы тиигэнэш даа, эрэнииешни зүбтэ тоолохогүй байнаб, — гэзд замайнь ани эрид буруушааба.

Хоёр хүбүүд аян замдаа та арсалдажа үргэлжэлөө бээй. Хүршэ заводуудайхид айгаа хаш. Хубиингаа хэрэгүүдые өөһэдын коллективүүэй хүсэл эрмэлзэлнүүдтэй ндо ондоогоор холбодог янатай. Ямаршье аргаар олзо лохые Сергейн гол шухаада тоолодог байхада, хаин Николайнь нүгөөдэһөө хамһаг хэбэртэй): ганса нэ хүдэлмэришэнэй үндэр бүээсэ бэшэ, харин бүхы заодой коллективэй туйлалта нсо шухала гэжэ нүхэртөө ойлгуулхые оролдоно.

«Минии», «манай» гэһэн ойлгомжо мүнөөдөө нютагуудай ба үйлэдбэриин хүтэлбэриин элдэб шатануудта үзэгдэнэ. Үйлэдбэриин эхин шата—бригадада анхарал хандуулаад, хэһээрээ түлөөһэ абагшадай ами аминдаа хүдэлэгшэдэй бүлэгтэй тэрэнние жэшээд үзэе. Бригадын ажалайнь хамтын үрэ дүнгүүдэй шадаал һаа ехэ байхын тула оролдолго бригадын гэшүүн бүхэнэй гүйсэдхэхэ уялгата гурим байхадань, харин хэһээрээ ажалай түлөөһэ абадаг хүн бүтээһэн юумэеэ, олоһон олзоёо минии гээд тоолоно. Тиимэһээ тэрэнь хамтын ёһо гурим сахиха мэдэрэлые хүнүүдтэ нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлдэггүй, «ехэ олзын» хойноһоо дашуурха ябадал үүдхэдэг байха.

Жэшэжэ харахаар нилээд олон материал мүнөө манайда сугларанхай. Злобиной жэшээ халан абаһан бригаданууд хорёод жэлэй туршада шэнэ гуримаар хүдэлмэрилнэ. Ажал шэнжэлдэг ВНИИПИ гэжэ институдай мэдээнүүдэй ёһоор, 1981 ондо 80 мянга гаран бригада ороной барилганууд дээрэ злобинойхидой онол арга хэрэглэн хүдэлмэрилдэг болоод байһан юм. Тэдэ бригаданууд барилга-хабсаралгын бүхы хэмжээнэй 40 шахуу процентые дүүргэдэг байгаа. Арбадахи табан жэлэй туршада бүхы һалбари доторхи тиимэ бригадануудай ажалай бүтээсэ 28 процентээр дээшэ болоо һэн. Гэхэ зуура ажахын тоосоото бригадануудай тогтоогдоогүй, юрын участогуудта ажалайнь бүтээсэ оройдоо 1,6 процентээр нэмэһэн байна. Урда тээхи табан жэлэй турша соо ажахын тоосоото бригаданууд хүдэлмэриингөө өөрынь үные хямдаруулһанай үндэһөөр 1,7 миллиард шахуу түхэриг алмаа. Хүдэлмэриинь сагай үрэгүйгөөр үнгэрэлгэ 20 процентээр доошоо, ажалай журам эбдэлгэ дүрбэ дахин үсөөн байба.

«Минии», «манай» гэһэн ойлгомжо бүхэли предприятинууд болон барилгануудай ажал дээрэһээ бүри эли тодоор харагдана.

Материалнуудай, элдэб хэрэгсэлнүүдэй хаһа саг соогоо абтаагүй дээрэһээ, барилганuудта хүдэлмэрилдэг хүнүүдэй, техникын һаатаха, һамшаха баатай болодогынь бүгэдэндэ мэдээжэ. Байрын гэрнүүдэй барилгые абаад үзэе. Жэшээлхэдэ, Москвада үргэлжэ панелеэр баригдадаг гэрнүүдэй материал, түмэрбетон хэрэгсэлнүүдые 15—17 завод бэлдэдэг юм. Тэдэнние бусад эмхинүүд зөөгөөд, ондоо эмхинүүд гэрнүүд болгон баридаг. Гэхэтэй хамта эмхи бүхэн — өөрынгөө һалбариин ашаґые хараад, даабаринуудай дүүргэлтые өөһэдынхеэрээ сэгнэдэг, хүнүүдэй салин, түлөөһэн ба шангууд тэрээнһээнь дулдыдадаг байна. Тэдэнэй ажалые ямар аргаар нэгэ гуримда оруулхаб?

Москвадахи байрын гэрнүүдэй барилга эмхидхэгшэд бүридүүлэн бэлдэдэг түсхай фирмэнүүдые тогтоогоод, хабаатай һалбаринуудайнь даабаринуудай дүүргэлтые барилгашадай, транспортнуудай даабаринуудай гүйсэдхэлтэй жэшэн сэгнэдэг гуримтай. Бодото дээрээ энэнь ямараар харагданаб? Байрын гэр баригдана. Тэрэнние бүтээхын тула зохихо түхеэрэлгэнүүд, элдэб хэрэгсэлнүүд шухала болоно. Бүридүүлэн бэлдэдэг фирмэ барилгын талмай дээрэ түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые болзор соонь түгэс бэлэн болгобол, магтаал, урмашуулгада хүртэдэг. Саашадаа элдэб материалнуудаар хангагшад барилгын талмай бүхэнние, гэр бүхэнние гүйсэд хангаха гэжэ оролдодог.

Гэхэ зуура энээнээ хабсаралгын технологитой, барилгын талмайнууд дээрэхи графигуудтай бүрин зохилдуулна. Бүхы дабхарай гү, али ашаглалгада оруулагдахаяа байһан гэрэй элдэб хэрэгсэл, түхеэрэлгэнүүдэй технологическа комплект тоосоо тодорхойлхо хэмжүүр (единицэ) болоно. Абтаха түгэс хэрэгсэлнүүдэй тоо хэмжээн мүн лэ барилгын индустриин транспортна эмхинүүд болон заводуудаар түсэблэгдэнэ.

Иимэ гурим яахадаа һайн бэ гэбэл, үйлэдбэриин ба албан зургаанууд байшангууд, байрын гэрнүүдые түргэнөөр барижа, ашаглалгада оруулхын тула харилсаата бусад үйлэдбэринүүд хамааралсана бшуу. Гансал «минии» бэшэ, «манай» гэдэг гурим баримталдэг хамтын оролдолго — баригдажа бэлэн болоһон гэр байрануудые ашаглалгада оруулха ябуулга тэдэнэй тус бүриин гол шухала даабари болоно.

Иимэ шухала туршалга Главмостройн харьяата байрын гэрнүүдые баридаг нэгэдэхи московско комбинадта, тэрэшэлэн бусад хэдэн городуудта хэгдэжэ эхилһэн юм. Энээнние олон жэлдэ туршажа унжагайруулангүй, ороной бүхы барилгануудта шадаал һаа түргөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлээ һаа, һайн байгаа.

Олон томо предприятинуудай: байрын гэрнүүдэй хэрэгсэлнүүд болон түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг заводуудай, бүхы шухала юумэнүүдые барилгын талмайнуудта зөөжэ үгэдэг транспортна ажахынуудай, мүн барилгашадай өөһэдынь оролдолго хүсэлэлгэ гулидхан нэгэдхэхэ гэжэ Москвагай барилгашадай эрмэлзэдэг байһыень харанабди. Эдэнэй туйлаһан эсэсэй эрхим зэргын үрэ дүнгүүд бүгэдын хэрэг, «манай» амжалта болоно.

Арадай ажахын эршэмтэй түргэнөөр, жэгдэ һайнаар хүгжэхын тула түсэбүүдэй шанар улам һайжаруулха, тэдэнние бүри тодорхой, тааруу болгохо шухала. Түсэбүүд түгэс тааруулагдаагүй һаа, гансал нютагайнгаа талые бүри ехээр харадаг болохо — өөһэдын, нютагуудай ашагые гүрэнэйхиһөө үлүү дээгүүр тоолохо забдалга гаргаха шалтаг олгоно.

Бүтэшэхэгүй, дүүргэгдэхээр бэшэ түсэб барилгашадта ходо шахуу «таатай», «ашагтай» байдагынь жэгтэй юм. Саг зуурын ашаг, һонирхолоор дашуурбал, арадай ажахыда ехэ хоро, хохидолтой байхань элитэ. Жэшээлхэдэ, барилгын түсэбэй үлүүсэ ехээр хараалагдаа һаань, графигта ороһон барилгануудһаа нютагтань хэрэгтэйе абаһаар барижа захалдаг байна. Энээнһээ уламжалан, түсэбтэ барилгануудай зариман ашаглалгада оруулагдангүй үлэшэдэг ушар үзэгдэнэ. Ягаашье һаань, «өөрынхиеэ» саг болзортонь барихалди гэдэг. Теэд тэрэ «өөрынхи» гээшэнь арадай ажахыда ходошье шухала хэрэгтэй байдаггүй.

Гэхэ зуура дүүргэгдэхэгүй түсэб мүн бусад шалтагаанаар нютагайхидта «ашагтай» байдаг байшоо. Металл, цемент, модо үгэдэг эмхинүүд уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ барилгын трест олонхи ушарта балайшье этигэдэггүй байна. Тиигэбэшье барилгануудай олоор түсэбтэ оруулагдаха тума мүнгэн ба элдэб хэрэгсэлнүүд ехээр үгтэхэ ха юм. Мүн материалшье элбэг байха. Тиимэһээ барилгашад мэдэжэ байбашье, жэлэй туршада дүүргэгдэхээр бэшэ түсэб заримдаа зүбшөөн абадаг, тиигээд холбоо барисаатай эмхинүүдэй үмэнэ өөһэдыгөө харюусалгагүй болгодог байба. һайтар бодомжолон шиидхэхэ гуримда хүдэлмэреэ оруулха эрилтэ ажахы эрхилэлгын онол аргануудые улам нарижуулан һайжаруулха тухай тогтоол дотор табигдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлһээ эхилжэ, ма... технологическа б... нэй түхеэрэлгэнү... ломжонуудтай, ... дэй хүсэн ба ... барилга-хабсарал... дэй арга бо... таарaлдуулагдаһа... талагдаха ёһотой... тогтоол соо хэлэ...

Тааруугаар таб... гансал өөрынгөө гү, али эмхиин мэдхэлдэхэ ябо... на. Ажахы эрх... аргануудай хүс... лагдан һайжаруу... хада, тиимэ мэд... шье үрэгүй, һо... лохо. Юундэб гэ... рын ашаг, һони... альна, моральна... хохидолыень ... Ямар тобшолол ... ноб гэбэл: **нютаг... дай ажахын бү... нуудта, тэрэ то... дээрэ ажахы эрх... аргануудые эршэ... сотойгоор нэбтэ... рүүлхэ шухала.**

Томо һалбари... бан газарнуудай... экономическа а... дуулга — бүри ... болоно. Жэлэй т... миллион тонно ... (хабтайлган ...

Советүүдэй хүдэлмэри

ЭБТЭЙГЭЭР …АЖАЛЛАХАДА

…моной Соведтэ хамта дээрээ 25 депутат тоо… Тэдэнэй 15-ниинь түрүүшынхеэ, һунгагдаһан… Депутадуудаймнай тоодо 10 партиин гэшүүн… Тэдэнэймнай олонхинь дээдэ болон дунда һур…аргэжэлтэд болоно.

…най дэргэдэ депутадуудай саг үргэлжын 5 …лагданхай. Депутадуудай 3 бүлэгтэ 14 эдэб… Ниитын малай үбэлжэлгын, хонидой түл …рюусалгатай хаһада саг зуурын 4 пост бай…

…имнай бүлэгүүд һайнаар хүдэлнэ. Һү һаа… дээрэ байгуулагдаһан бүлэгые сомоной Сове…тат Н. Р. Рампилов хүтэлбэрилдэг. Сом…путадууд Л. Д. Чагдурова, З. З. Раднаева, …, Т. Дайндарова болон бусад энэ бүлэгэй …шуд болоно. Түрүү һаалишад, залуушуу… хүмүүжүүлэгшэд Л. Д. Чагдурова, З. З. Рад… олондо үльгэр жэшээ харуулан ажалладаг, …улгаяа үлүүлэн дүүргэдэг. Тэдэнэй хү…доро ажаллажа байһан залуу һаалишад, со…ий депутадууд Бадмасу Очиртарова. Татья…рова хоёройшье туйлаһан амжалта ехэ. Һү …фермын тугалшан, сомсоведэй депутат …ева энэ бүлэгтэ олон жэлэй туршада ажал… баян дүй дүршэлөө залуу халаанда дам… депутадуудай нэгэдэхи бүлэгэй гэшүүдэй ажал …ла ехэ юм. Тиибэшье тэдэнэр ажалай жу… талаар үргэн хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэн, … дээшэлүүлжэ байдаг. Залуу үетэнниие …таигаар хүмүүжүүлхэ тухай социалис уял… һү һаалиин фермын депутадууд нэн түрүүлэн …на.

…дай хоёрдохи бүлэг МТМ-эйн дэргэдэ бай… Энэ бүлэгые тракторна бригадын бригадир, …ведэй депутат М. Р. Доржиев хүтэлбэрилнэ. …аридалга доро машина, тракторнуудые саг …нь заһабарилха ажал хүдэлмэреэ эмхи гурим…улха, ниитын журам сахиха, ажалдаа гара…лдаа хожомдодог хүнүүдые хэһээхэ тухай … саг үргэлжэ абтажа байдаг. Арадай депу…ракторист С. Г. Цынгунов, жолоошон С. В. Аю… оролдосотой бэрхээр ажалладаг, ниитын …аадалсадаг байна.

…дууһа малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэр… тракторна бригадынхид мүн лэ өөһэдынгөө …хубитые оруулна. Тэдэнэр холын гүүртэ, ота… тэжээл саг болзор соонь зөөхэһөө гадна, …ажал хүдэлмэридэнь туһалалсадаг юм.

…най түб Алтай нуурында депутадуудай гур…лэг бии. Сомоной Соведэй дэргэдэ бай… депутадуудай энэ бүлэг һайнаар хүдэлнэ. …үнөө үедэ, хонидой түл абалгын халуун хаһа… мүн постнуудай гэшүүн бүхэн эдэбхи, үүс… ажаллана. Тэдэнэр ушарһан дутуу дундануу…рыдань усадхан, зохихо хэмжээнүүдые абана. …ай бүлэгүүд болон постнуудай дохёогоор «Са… дайшалхы хуудаһанууд» саг үргэлжэ гаргаг…

…удай саг үргэлжын постнуудһаа гадна, саг …стнууд байгуулагданхай. Шаазага гэжэ газарта …онидой отара дээрэ депутадуудай нэгэ пост …нхэй. Тэрэнние хонишон З. Г. Эрдынеева хү… Хапчугта, Зүүн Дэбэдэ оршодог постнууд де…Ц. Ж. Цыренжапов, Г. Д. Цынгунова гэгшэдэй …доро амжалтатайгаар ажаллана. Постнууд бо…удэй гэшүүдэй хүсөөр тосхоноо болбосон тү…гохо талаар хүдэлмэри эмхидхэгдэнэ.

…мнай мал ажал дээрэ олон депутадууд хүдэл… анхарал, оролдосын хүсөөр үбэлжэлгэмнай …гшатай үнгэржэ байна. Райсоведэй депутат …вагай даадаг отарынхид хурьга абалгаар ажа… түрүүлэн ябана. Малшадые соёлой болон ху…маанай талаар хангалгын хүдэлмэри һайнаар …нхэй. Энэ хэрэгые эмхидхэлгэдэ партиина болон …ой хүтэлбэрилэгшэд ехэ оролдолго гаргаһан бай… элүүр энхын болон худалдаа наймаанай хү…шэд баталагдан абтаһан графигаа хазагайруу…ртэ, отарануудаар ходо ябажа байдаг болонхой. …а тон хэрэгтэй зүйлнүүдые автолавкын наймаа… П. Капустин саг соонь хүргэдэг, мүн тэдэнэй …е дүүргэхые оролдодог, дүүргэдэгшье. Хүн …уудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай …шэд малшадай элдэб захилнуудые муу оэ…кэнэ. Элүүр энхые хамгаалагшад гүүртэ, ота…үүр лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, сан…ыд гаргана, мүн элүүр энхын булангуудые …улна.

…аналы ажал хүдэлмэридэ дутуу дутуу дундануу… …дэлоор. Нэн түрүүн өөдэнэр депутадуудай …эрние улам эдэбхитэй болгохо ёһотойбди. Тэ…лшадтаяа саг үргэлжэ уулзаха, тоосохо уял…

…алжын комиссинууд бүхы хүсэ шадалаа элсүү…нагүй. Соёлой, худалдаа наймаанай, элүүр …элмэрилэгшэдэй ажалда үзэгдэдэг дутуу дунда…дхаха талаар зохихо хэмжээн хүсэд абтанагүй. … малшадые комплексно аргаар хангаха хэрэг …, транспорт бэлээр олдодоггүй байха юм. …шайшье энэ хэрэгтэ бултадаа хабаадалсана… Иимэ асуудалнууд сомоной Соведэй сесси дээ…элжэ зүбшэн хэлсэгдэдэг, зохихо хэмжээнүүд…аг. Хэды тиигэбэшье, дутагдалнууд үшөөл они.

… ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пле…шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, түрэл Буряа…дарта ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын … оролдожо байнабди. Ажалай журам шангад…дукциин шанар дээшэлүүлгэ хадаа хүн бүхэ…табигдаһан зорилго болонхой.

В. ДАШИЕВ,
Хяагтын районой Алтайн сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

НАЙМААЛАГША

Даша Забадеевич Урбаев дайн байлдаанай газарта хүндөөр шархатажа, нютагаа бусаа һэн. Тиигэжэ хоёрдохи группын инвалид болобошье, гараа дэлгээд, миин һуугаагүй, хүн зондо аша туһатай хэрэг хэхэ гэжэ бодомжолоо бэлэй.

— Хэн ямар аргатайб, хаһа шадалаараа зоной дунда бэеэ харуулжа, ажаллажа ябаха зэргэтэй, — гэжэ тэрэ хөөрэдэг.

Даша Забадеевич нютагаа бусан сасуугаа наймаалагшаар хүдэлжэ эхилээ һэн.

— Наймаалагшад нэгэ газартаа удаан тогтодоггүй юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэдээндэ ажалһаа гараха ямар нэгэн шалтагаан олдоод лэ байдаг гэхэ мэтээр хэлсэдэг, — гэһэн бодолнууд нэгэнтэ бэшэ үбгэнэй ухаанда ородог байгаа.

Зүгөөр Даша Забадеевич 30 гаран жэлэй туршада наймаалагшаар нэгэл газартаа ажаллаһаар. Тэрэ гүрэнэй зөөридэ гамтайгаар хандадаг, хүн зондошье налархай хүн юм. Тиимэһээл нютагайнь зон тэрэнние үнэн зүрхэнһөө хүндэлдэг.

— Бүхэли үдэртөө хүл дээрээ байдаг гээшэт. Тиихэдээ шархатаһан хүлтнай үбдэдэггүй гү? — гэжэ хүнүүдэй асуухада, Даша Забадеевич энеэбхилэн, ингэжэ харюусадаг:

— Хари хүдэлһэн боложол бэеэ һамааруулжа ябанаб даа. Гэртээ һуухадаа, һанаа үнөөндэ унахаш. Сагшье ябажа үгэхэгүй.

Даша Забдеевичэй хани нүхэрынь сагһаа урид наһа баража, бишыхан хүүгэдээ хүл дээрэнь гаргаха, һургаха уялга тэрэнэй толгой дээрэ тудаа һэн. Мүнөө тэрэнэй хүбүүд, басагадынь бултадаа дээдэ һургуулитай болонхой. нютагтаа ажалладаг. Даша Забадеевич Аня басагантаяа ажаһууна. Басаганиинь малай эмшэн юм. Тэрэ холо ойрын гүүртэ, фермэнүүдээр саг үргэлжэ ябажа байдаг.

Ахын районой «Улаан Аха» колхозой малшадай зүгһөө худалдаа наймаан тухай гомдол нэгэтэшье ородоггүй. Наймаалагша хэндэ юунэй хэрэгтэйе, хэнэй ямар захил оруулһые тусхай дэбтэртээ тэмдэглээд, Орлигой районпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэдтэ хандажа асаруулдаг юм. Тэрэ холын малшадай захилнуудые саг соонь дүүргэхые оролдодог.

Түсэбэй дүүргэлтэшье яһала урагшатай, һайн ябадаг гээшэ. Жэл бүхэндэ абаһан уялгануудаа үлүүлэн дүүргэдэг.

Энэ хүмнай гансашье магазинаа хараад һуудаг бэшэ, мүн ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, залуу үетэнние коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ сүлөө сагаа зорюулдаг. Тэрэ ажалайнгаа хоорондуур хабартаа Шулуутын сабшалан уһалдаг. Ингэжэл олоной хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө оролдожо, арад зондоо ашатай туһатай ябахаһаа һайхан юун байхаб.

Д. ДУГАРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. З. Урбаев.
Авторай фото.

Үхибүүдые һургахын, хүмүүжүүлхын тула багша хүн нэн түрүүн өөрөө олон юумэ мэдэхэ, шадаха ёһотой. Улаан-Үдын багшанарай 1-дэхи училищиин студентнэр һуралсалайнгаа үедэ программын ёһоор эрдэм мэдэсээ саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг гээшэ. Теэд олоһон мэргэжэл шадабаряа бодото ажал дээрэ мүлихэ хэрэгтэй ха юм. Энэ зорилгоор училищиин 241 группын студентнэр түб хотын 18-дахи һургуулида практика гаража байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: студентка Надежда Емельянова хэшээлэй үедэ.

Ю. АВАЧЁВОЙ фото.

ЭКРАН ДЭЭРЭҺЭЭ — ТОСХОНОЙ АЖАЛШАД ТУХАЙ

РОСТОВ-на-ДОНУ. Тосхоной ажалшадай алдарта хэрэгүүд тухай, хүдөө ажахын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ шэнээр хандадаг болоһон тухайнь экран дээрэһээ тодо хурсаар хөөрэхэ гээшэ баримтата киногой уран бэлигтэнэй уялга болоно. Эндэ һая боложо үнгэрһэн бүхэсоюзна научно-практическа конференци дээрэ энээн тухай онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. «Баримтата болон эрдэм дэлгэрүүлгын экранда агропромышленна комплексын хэрэгүүд ба хүнүүд» гэһэн темые зүбшэн хэлсэлгэдэ Москвагай, Ленинградай, бүхы союзна республикануудай киностудинуудай хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, искусство шэнжэлэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд уригдаһан байгаа.

— Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, экономико эрхилэлгын онол аргануудые наринжуулан һайжаруулха талаар партиин хараалһан асуудалнууд баримтата киногой шадабаритадай урда зохёохы ехэ зорилгонуудые табина, — гээд СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной правлениин секретарь Б. Метальников хэлээ. — Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ баримтата киногой шадабаритад өөһэдынгөө хубитые оруулха бэзэ гэжэ найдагдана.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

БАСАГАНАЙНГАА ТҮЛӨӨ БАЯСАН...

Манай басаган Соёлма хоер жэлэй саада тээ хүндөөр үбшэлөөд, республикын инфекционно больницада орожо, аргалуулһан юм.

Энэ больницын 5-дахи отделениин врач Тамара Васильевна Халтарова үбшэн басаганаймнай хойноһоо ехээр оролдожо, дары хүл дээрэнь гаргаһан, һайн болгоһон байна.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо элүүр энхэ бэетэй болоһон басагамнай бидэнэрээ, эхэ эсэгэсэ баярлуулжа, түрэл ажахыдаа ажалладаг.

Шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн сэхэ, үбшэлһэн хүнэй һайн болохын тула хамаг бэлиг шадабаряа зорюулдаг, оролдодог Тамара Васильевна Халтарова мэтэ врачуудай урда доро дохихо дурамнай хүрэнэ.

П. СОДБОЕВ,
дайнай ба ажалай ветеран.

ВРАЧАЙ ЗҮБШЭЛ

РАК ҮБШЭНИИЕ ҺЭРГЫЛХЭ

«Рак» гэһэн үгэ дуулахадаа, хүн бүхэн хорото хабдар һанаандаа оруулжа, досоонь дягүй болодог. Хүниие зайлашагүй аладаг, үйлэ муута үбшэн гэжэ хүнүүд һанадаг. Үнэхөөрөө тиимэ гээшэ гү? Энэ статья дотороо тус асуудалда харюусахые оролдонобди.

Хүнүүдэй болбосоронги ажабайдалтай боложо эхилһэн сагһаа бэшэ, харин бүри урид рак гү, али хорото хабдараар үбшэлхэ ушар үзэгдэдэг байһан. Амитанайшье, ургамалайшье аймагта аажамаар хүгжэдэг бүхы зүйлнүүдтэ хорото хабдар үзэгдэдэг байна.

Эртэ урдын хүнүүд хорото хабдарһаа хосордог байгаа гэжэ Египедэй мүми (үхэһэн хүнэй тусгаар аргаар хатаагдаһан бэе) шэнжэлхэдэ харуулна. Гиппократай, Галенэй, Парацельсын, Авиценнын научна зохёолнуудта, түбэд эрдэмтэдэй орхиһон баялигуудта («Чжуд-ши» «Вайдурья-онбо», «Лхантаб» энэ үбшэн тухай заагданхай.

Мүнөө үеын медицинэ рак үбшэнние элдэб олон шалтагаанһаа эхи захатай абана гэжэ тоолоно. Полиэтиологическа гэхэ гү, али олон шалтагаанай теориин ёһоор амиды организмын клеткэ бүхэндэнь хорото хабдарые һүжэрөөжэ боломо онсо өөрсэ шэнжэтэй, сагайнгаа ерээдүйдэ ямаршье нүлөө үзүүлдэггүй вирус байдаг, хэдэн шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй (канцерогенүүдэй) нүлөөн доро тэдэ вирусууд эдэбхижэн «хүдэлжэ» болохо.

Химическэ (химическэ үйлэдбэридэ, газда байдаг бензпирен, ароматическа амина гэхэ мэтэ), физическэ (наранай ультрафиолетовэ элшэ, радиаци гэхэ мэтэ) болон биологическа (ондоо амита организмын аша туһаар амидардаг элдэб шумуул) боложо тэдэ нүхэсэл шалтагаануудынь хубаардаг юм. Вирусүүд эдэбхижэхэдээ, клеткын байгуулгада нүлөөлжэ, шэнэ түхэлэй болос гэхэ гү, али хабдар бии болгодог. Дээрэ нэрлэгдэһэн нүхэсэл шалтагаануудһаа хорото хабдар заал һаа һүжэрдэг бэшэ гэжэ хараада абаха ёһотой. Хүнэй бэсын иммунобиологическа хамгаалгын хүсэнүүдэй һулархадал, хабдар ехэ боложо эхилдэг. 40 гаран наһанай хүнүүд ехэнхидээ энэ үбшэндэ нэрбэгдэдэг.

Промышленностиин хүгжэжэ, гадаада оршон байдалай хубилжа, хэдэн зуун жэлнүүдтэ тогтониһон ажабайдалай зарим заншалнуудые хүнүүдэй хэрэгсээхэеэ болижо байһан мүнөө үедэ уушханай, һүнэй булшархайн, бүдүүн гэдэһэнэй рагаар үбшэлхэ ушарнууд олошорно. Тиихэдэ хотын, умайн наридхын рагаар үбшэлэлгэ үсөөржэ эхилээ.

Ямар географическа зонодо хүнэй ажаһуудаг байһые, национальна бүридэлые, һуудал байдалайнь ёһо заншалнуудые хараада абаха хэрэгтэй болодог. Эдэ нүхэсэл шалтагаануудшье зарим хубилалта баһал оруулдаг юм.

Жэшээнь, буряадууд улаан хоолойн, умайн наридхын рагаар ородуудта орходоо олоор үбдэдэг байна. Харин нүгөө талаһаа хошхоногой, арһанай, илангаяа һүнэй булшархайн рагаар буряадуудай үбшэлхэнь үсөөржэ байнхай.

Эрдэм ухаанай шууд түргөөр хүгжэжэ байһан мүнөө үедэ рак мэтэ үбшэн даншье һаа найдабаригүй бэшэ юм. Рак үбшэнэй бии болодог элдэб шалтагаануудые бидэ мэдэдэг болонхойбди. Шалтагаанууд элдэб байдаг. Эхилһэн шалтагаануудые мэдэжэ байхадаа, тэрэнние һэргылхэ ашаг үрэтэй хэмжээнүүдые хараалжа болохо юм. Һаял эхилжэ байхадань энэ үбшэнгые элирүүлээ һаа, тэрэнние лаб аргалжа болохо. Зүгөөр энээнэй тулада хүн бүхэн иимэ зүйлнүүдые мэдэхэ зэргэтэй.

Арһанай ба уралай рак. Бии болодог шалтагааниинь гэбэл, наранай ультрафиолетовэ элшэтэй радиаци, сахалайталга, түрхидэг элдэб зүйлнүүдые хэтэрмэ ехээр хэрэглэлгэ ба далайн уһан. Тэрэнние һэргылхэ арганууд иимэ: наранай элшэһээ бэеэ хамгаалха (һарабшатай фуражка, шляпа үмдэхэ), мылатай бүлеэн уһаар бэеынгээ муухай болоһон газарые һайса угаагаад, крем гү, али вазелин түрхихэ хэрэгтэй. Үбшэнэй шэнжэ тэмдэгүүд гэбэл, иимэ: нюурта, гарай сарбуугай ара талада, эрэшүүлэй доодо уралда, эхэнэрнүүдэй дээдэ уралда рак бии болодог. Түрүүшээр ямаршье үбшэнгүй бишыхан һэбхэ гараад, шарха бии болодог, хэмжүүрынь ехэл боложо байха. Хорото хабдар үбшэнгүйгөөр эхилээд, хожомоо үбшэнтэй болодог юм.

Уушханай рак. Бии болодог шалтагааниинь — газтай, шорой тооһотой муухай агаар, тамхи таталга, уушханай ужаг үбшэн (бронхит, пневмони). Тэрэнние һэргылхын тула городһоо гаража, сэбэр агаартай ой модотой газараар сэнгэхэ, дачын участогууд дээрэ ажаллаха, тамхи татахагүй, уушханай ужаг үбшэнтэй һаа, һайса аргалуулха. Үбшэнэй шэнжэ тэмдэгүүд — илангаяа һүниндөө хуурайгаар зоболонтойгоор ханяалгаха, түрүүшын үедэ сайбар, һүүл тээшээ үдхэн шара, заримдаа шуһатай мэндир гараха. Үбшэлһэн хүн хүйтэ абааб гэжэ һанадаг, зүгөөр, бани, горчичник гэхэ мэтэ дулаасуулдаг ямаршье арга туһа болодоггүй.

Һүнэй булшархайн рак. Бии болодог шалтагааниинь гэбэл, хожом боложо хадамда гаралга, үгышье һаа хадамда огто гараагүй байлга, оло дахин аборт хүүлэхэ, хүүгэдые үсөөноор түрэлгэ, ухибүүгээ хүхэнһөө эртүүр гаргаха, һүнэй булшархайе гэмтээхэ ябадал болоно. Энээнние һэргылхын тула гэр бүлын харилсаае һайжаруулха хэрэгтэй. Үбшэнэй шэнжэ тэмдэгүүд — һүнэй булшархайда үбшэнгүй бишыхан хатуу хабдар бии болоод, байн-байтараа томо боложо эхилдэг.

Улаан хоолойн рак. Бии болодог шалтагааниинь иимэ: хэтэрмэ халуун эдеэ эдихэ, сай ууха ушар, жэжэ яһатай хүргэгдэһэн загаһа түүхэйгээр эдидэг заншал болоно. Үбшэ һэргылхын тула таарамжагүй эдэ шалтагаануудые болюулха хэрэгтэй. Үбшэнэй шэнжэ тэмдэгүүд — хатуу ба хуурай эдеэн улаан хоолойдо тородог, сай, һү гү, али уһа уужа, даруулха хэрэгтэй болодог.

Хотын рак. Бии болодог шалтагааниинь гэбэл, иимэ: нэгэ хэмдээ эдеэлэнгүй ябалга, ехэ халуун эдеэ барилга, далайн загаһа, моллюскэ, далайн ургамал болон хилээмэ үлүү ехээр эдидэг, үдэрэй рационой тэнсүүрние хазагайруулдаг, хатуу архи хэтэрүүлдэг ябадал болоно.

Үбшэн һэргылхын тула үдэрэй нэгэл сагта бүлеэн гү, али хүйтэн эдеэ бариха. һүүлээрнь хүйтэн уһа гү, али үрэ жэмэсэй хүйтэн шүүһэ ууха, далайн эдеэ ба хилээмэ хэтэрмэ ехээр эдихэгүй. Үдэрэй бүхы рационой 30—55 процентнь углеөнэй эдеэн, 50 процентнь үдын хоол, 20—15 процентнь үдэшын хоол байха ёһотой.

Үбшэнэй тэмдэгүүд гэбэл, иимэ: үбшэнтэн эдеэлхэ дурагүй байха, ямаршье шалтаггүйгөөр тэнхээгээ, марягаа алдаха, урдань дуратай эдеэндээ, илангаяа мяхаар бүйлүүлагдаһан эдеэндэ дурагүй, сухалтай болохо юм.

Бүдүүн гэдэһэнэй рак. Бии болодог шалтагааниинь гэбэл, иимэ: ехэ шэмэтэй эдеэн, бүдүүн гэдэһэнэй ужаг үбшэн, (колит) хорогүй хабдар (гэр бүлын хэдэн гэшүүдтэ үзэгдэдэг полип гү, али поликоз) болоно. Үбшэн һэргылхэ аргануд — овощ болон үрэ жэмэс ехээр эдихэ, бүдүүн гэдэһэнэй ужаг үбшые аргалха талаар эмнэлгын ашаг үрэтэй хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Поликозтой хүнүүд мэргэжэлтэдэй саг үргэлжын хиналта доро байха ёһотой. Үбшэнэй шэнжэ тэмдэгүүд иимэ: гэдэһэ гүзээн дүүрэжэ тэрхыхэ, хоргооһон хатаха, үгышье һаа урүү һуулгаха, мяха маряагаа ехээр шүүрэхэ, зүдэрхэ.

Умайн наридхын рак. Бии болодог шалтагааниинь иимэ: умайн ужаг үбшэн, хорото бэшэ хабдар (лейкоплаки), эрэ хүнэйнь арюун сэбэрые сахидаггүй байлга. Үбшэн һэргылхын тула дээрэ заагдаһан шалтагаануудые усадхаха хэрэгтэй. Үбшэнэй шэнжэ тэмдэгүүд: түрүүшын үедэ залхагтай, хожомоо шуһатай эдеэрэ гараха. Эхэнэр хүн үе-үе болоод, врачта орожо шалгуулха ёһотой.

Энэ статья дотороо эгээл олоор дайралдадаг рак үбшэн тухай тогтон хэлэбэбди. Дээрэ заагдаһан үбшэнние таниха шэнжэ тэмдэгүүд заабол рак үбшэн хүрэбэ гэжэ хэлэхэ эрхэ олгоногүй. Хорото бэшэ хабдарташье дээрэ заагдаһан адлирхуу шэнжэ тэмдэгүүд үзэгдэжэ болохо.

Ажаһуудаг газарайнгаа врач-онкологто гү, али республиканска онкологическа диспансертэ саг соонь хандабал, диагнозые болюулжа, үгы һаа батадхажа, аргалха аргануудые дурадхаха байна.

С. МУРАТОВ,
медицинскэ эрдэмэй доктор, профессор.

…алгабари Хара ме… министерствын …заводуудта угтэхөөр …һэн байгаа гэе. Теэд …шэмнай нэгэл ян…агүй. Нимгэн про…када, зузаанаар даб…ураггүй ехэ саг хэ…одог. Прокатна стан …метр зузаантай таба …тонно прокат жэлэй …гаргадаг аад, хоер … нэгэл миллион тон…гү, али таба дахин …нэгэтэй нимгэн про…но. Түмэр хабтайл…шадай ажалые юрэл …(шэгнүүрынь) хэмнэн …ямар прокадые даб…атай байхаб гэжэ … болоно. Зузаан про…ха захилые хэншье … зэлжээндэ шэлэхэ …лбариингаа, ажалла…айнгаа ашагые үлүү… шүхал тиимэ ябуул…ень металлургнуудые … Нээрээшье, мини… ба томо һалбари … ниитэ гүрэнэй хэ…ойшо татажашье ма…хала аад, ажалай …р гаргуулха прокат … захилнуудые дүүр…бейжа магад.

… гээшэб? **Общественн …ажалладаг албан га… ашагтай нягтаар … нэгэдхэхэ шухала.** …мэ хэхэ гэжэ хараа…. Тиихын тула, жэ… тэрэл металлургиче…ариин ажалые «юрэл … сэгнэхээ болихо гэ…ээрдэ. Бүтээдэг ажалайн бүхы талые хараада абалсан сэгнэхэ хэмжүүрэй тонно саашадаа хэрэглэгдэдэг болохо. Шэгнүүрэй тонноһоо энэнь ямар илгаатайб гэхэдэ, элдэб янзын прокадай зузаан, нимгэнэй (хүндэ гү, али хүнгэнэй) илгаае хараада абадаг байна. Түмэрые хоёр миллиметр зузаанаар хабтайлган (дээрэ дурдагдаһанай ёһоор) дабтаха һаа, стан жэлэй туршада соо нэгэл миллион тонно прокат гаргаха. Хэрээ арбан миллиметр зузаанаар тэрэниие дабтаха даалгабариин үгтэбэл, таба миллион тонно ондоо түхэлэй прокат гаргагдаха болоно. Сэгнэлтын шэнэ гуримай гол шухала талань юуб гэхэдэ, металлургнуудай дүүргэһэн хоёр даалгабариинь дараса шэгнүүрэй талаар илгаатайшье һаа, адли сэгнэлтэ түлөөһэтэй байха. Яахадаа тиимэ байхаб гэжэ дээрэ тайлбарилаа һэмди.

Бусад һалбаринуудта ажалай сэгнэлтын ондоо, таарүү хэмжээнүүд удаа дараалан хэрэглэгдэдэг болохо байха. Гэхэ зуура ажалладаг албан газарайнгаа ашагые бүхы общественн ашагтай ойротуулха зорилгодо туһалхаар сэгнэлтын хэмжүүрнүүдэй абтахань дамжаггүй.

Түсэб дүүргэлтын журамай эрид залан бэхижүүлэгдэбэл, продукци үйлэдбэрилхэ захилнуудай дүүргэлтын түлөө хүтэлбэрилэгшэдэй даадаг харюусалгын бүри шанга болоо һаань, манай ажахыдахи гурим заршам улам һайжарха һэн. Энэнь — хүдэлмэриин ашаг үрын улам дээшэлүүлэгдэхэ хоёрдохи нүхэсэл болохо. Тайлбарилан хэлэбэл, зохихо хэмжүүртэй 30 миллион подшипнигуудые жэлэй туршада бүтээхээр хараалһан гүрэнэй түсэб нэгэ промышленна нэгэдэл абаба. Түсэб баталагданхай, захилнууд оронхой. Тиигэбэшье тэрэ нэгэдэлэй заводууд хэрэглэгшэдэй хүлеэдэгые бэшэ, харин һураггүй үнэтэй подшипнигуудые бүтээн гаргаһан байгаа. Энээнһээ шалтагаалан, тус нэгэдэлэй түсэб үнэ сэнгэй талаар үлүүлэн дүүргэгдэбэшье, тэдэ подшипнигуудыень захилшадай зариман ашаглажа шадахагүй байшоо. Тиигээд тэрэнь худалдаан болонгүй, складуудта жэбэржэ хэбтэнэ. Иимэ шухала түхеэрэлгэнүүдые хаяханьшье харамтай, ашаглахын аргагүй байһаар. Иимэ дура зоргоороо ябуулга хэжэ болохогүй байһандаа партимнай ажахынхидай сэсэ анхарал хандуулна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов партиин Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Ниитэ гүрэнэй, бүхы арадай эрилтэ эрмэлзэл хангахын түлөө харюусалга шангадхаха, ажалладаг албан газарайнгаал, нютагайнгаал талала харадаг ябадал усадхан зайсуулха шухала» гэжэ тэмдэглээ һэн.

Общественн суглуулан бүридүүлһэн национальна доход бүхы арадай баялиг болодог хадань, общественн ашаг—бүхы ажалшадые һонирхуулдаг шухала хэрэг болоно. Гэхэтэй хамта предприятинуудай коллективүүдэй хүсэл эрмэлзэлэй хараада абтадаг байхань элитэ. Тиимэһээ бүхы арадай ажахын, үйлэдбэриин коллективүүдэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй хүсэл эрмэлзэлдэ таарүү удха шэнжэтэй байхаар предприятинуудай эмхидхэлэй, захиргаанай хүдэлмэриие улам һайжаруулха шухала байна. **Ажахын тооссон — иимэ зорилготой, шэглэлтэй хэмжээ ябуулга болоно.** Энэмнай нэгэ талаһаа — түсэбэй дүүргэлтэ хангаха арга олгоно, нүгөө талаһаа — ажахын тоосоото предприяти гүрэнэйнгөө даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, өөрынгөө экономическа ашагые хангахын тула бэеэ даагаад ажаллаха арга боломжотой болоно. Ажахы эрхилхэ социалис онол аргануд тухай Ленинэй зааһан, манай партиин хүгжөөн бэелүүлжэ байдаг боломжонуд хадаа социалис экономикын ургалта хангаха нөөсэ баялигуудые шэнжэн бэдэрхэ, тэдэниие ниитын хэрэгтэ зорюулха, тайлбарилан хэлэбэл, общественн гэшүүн бүхэнэй аша туһада хандуулха хүсэлэн, эрмэлзэл үүсхэнэ.

В. ПАРФЕНОВ,
техническэ эрдэмэй кандидат.
Правдын «Пресс-бюро».

ХИЛЫН саанаһаа. ТАСС. АПН.

ИНДИИН НИИСЛЭЛ ХОТОДО ОЛОНИИТЫН МИТИНГ БОЛОБО

ДЕЛИ. Карл Марксын түрэһөөр 165 жэлэй ойдо, нүгшэһөөр 100 жэлдэ зорюулагдаһан олоной хабаадалгатай митинг Индиин ниислэл хотодо болобо. КПИ-гэй хүтэлбэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд Индиин Коммунис партиин Национальна Соведэй Делидэхи «Аджой Бхаван» гэжэ зал соо сугларһан байгаа. КПИ-гэй Национальна Соведэй секретарь Н. К. Кришнан митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, марксистска һургаалай бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай байһые тэмдэглэбэ. Энэ хадаа диалектическэ болон түүхэтэ материализмые, пролетарска политическэ экономиие, научна коммунизмые ниилүүлэн нэгэдүүлһэн, социальна гүнзэгы ехэ хубилалтануудта замыень заажа үгэһэн агуу ехэ теори болоно гэжэ тэрэ хэлээ. Марксизм хадаа ажал ябуулгадаа, социальна хубилалтануудай түлөө, хүнүүдэй жаргалта байдалай түлөө тэмсэлдэ хүтэлбэри болгодог хэтэдээ мүнхэ һургаал болоно. Маркс болон Энгельсэй үнэн сэхэ шаби — агуу ехэ Ленин тэрэниие шэнэ, үндэр дээдэ шатада гаргаа. Ленинизм — хүн түрэлтэнэй капитализмһаа социализмда оролгын үе сагай марксизм мүн.

Ленинэй, большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро Россида социалис революци илаһан байгаа. Тиихэдэнь империалистнууд бүхы хүсөөрөө залуу социалис гүрэнние дарахые һэдээ һэн. 1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Соведүүдэй орон империализмын түрүү отрядые — Германиин фашизмые һамна бута сохёо һэн. Энэнь марксизм-ленинизмын үнэн зүб байһые үшөө дахин гэршэлбэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй үнэн хани ба союзник — социалис система дэлхэй дээрэ байгуулагдаа һэн.

Мүнөө марксизм-ленинизм арадуудай ойлгомжодо эрхэ сүлөө, социализм, эб найрамдал гэһэн үгэнүүдтэй зохилдоно. Марксизм-ленинизм хүн түрэлтэнэй урда табигдаһан гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ зам заажа үгэнэ гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

БИРМЫН АРАДАЙ СУГЛААНАЙ СЕССИ

РАНГУН. Бирмын гурбадахи зарлалай Арадай суглаанай дүрбэдэхи сесси эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ. Түрүүшын заседани дээрэ депутадууд Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй элидхэлнүүдые шагнаһан байгаа. Тусхайлбал, 1982—1983 онуудай финансын жэлэй экономическа түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна гэжэ документнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ.

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

БЕЙРУТ. Ливандахи байдалые гуримшуулан шиидхэхэ асуудалаар Советскэ Союзай баримталдаг хараа бодолые Ливанай Коммунис ябуулгын эмхиин генеральна секретарь Мохсен Ибрагим үндэроор сэгнэбэ. Израилиин булимтаран эзэмдэлгэдэ эсэргүүгээр, манай ороной бэеэ дааһан ба дулдыданги бэшэ байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые һэргээхын түлөө ливан арадай үнэн зүб тэмсэлые дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүд, нэн түрүүн Советскэ Союзай арадууд халуунаар дэмжэнэ гэжэ тэрэ эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Манай тэмсэлэй бүхы шатануудта ООН-ой Аюулгүйн Соведэй тогтоолнуудтай зохилдуулан, Израилиин сэрэгүүдые Ливанһаа бүрин хүсэдөөр, үгэ дуугүйгөөр гаргахын түлөө СССР хэлбэришэгүйгөөр тэмсэдэг юм гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. М. Ибрагимай һанамжын ёһоор, Советскэ Союз болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай харилсаа холбоогоо бэхижүүлгэ ливан арадай үндэһэн аша туһада харюусана.

АРАДАЙ ҮНЭН ХЭРЭГЫЕ ДЭМЖЭНЭ

ХАНОЙ. Никарагуагай арадай үнэн хэрэгые вьетнам арад дэмжэдэг байгаа, саашадаашье дэмжэхэ юм. Энэ хадаа интернациональна нангин уялгамнай болоно гэжэ тэдэнэр тоолоно гээд КНВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фам Ван Донг мэдүүлбэ.

Национальна сүлөөрэлгын сандинис фронтын национальна хүтэлбэриин гэшүүн, Никарагуагай Национальна һэргэн хүгжэлтын правительствын хүтэлбэрилхы Соведэй координатор Даниэль Ортега түрүүтэй Никарагуагай делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр СРВ-дэ ерээд байһанда зорюулагдажа, Вьетнамай ниислэл хотодо болоһон олониитын митинг дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ, эдэ хөөрэлдөөнүүд Вьетнамай ба Никарагуагай хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое, дайшалхы һаналаа нэгэдэлгые хүгжөөхэ замда шухала шата болоно гэжэ тэмдэглээ.

Американ империалистнууд Никарагуагай революциие дарахын тула ехэ оролдолго гаргажа байна гэжэ Даниэль Ортега үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Тэдэнэр Түбэй Америкэдэ зэзэрхэг түрэмхэй политика бэелүүлнэ. Теэд энэнь заабол хосорон һалахал. Манай орон вьетнам арадтай хани барисагаа, һаналаа нэгэдэлгэеэ саашадаашье бэхижүүлхэ, эб найрамдалай ба арадуудай зол жаргалай аша туһада, хамтынгаа дайсадта эсэргүүсэн тэмсэхэ юм гэжэ Никарагуагай хүтэлбэрилэгшэ хэлээ.

Хилын саагуур аяншалга — совет хүн зоной амаралтаа үнгэргэлгын һонирхолтой нэгэ арганы болонхой. Харилсаа холбоото аха дүү социалис оронуудаар аяншалха дуратайшуул жэлһээ жэлдэ олошорно.

АЯНШАЛГЫН ХАҺА ОРОБО

Профсоюзудай Буряадай обкомой областной совет жэл бүхэндэ гурба мянга гаран аяншалагшые хилын саагуур ябажа ерэхэень эльгээдэг гээшэ. Тэдэнэймнай хахадһаа олонхинь хүдэлмэрилэгшэд, колхозшонгууд, үйлэдбэридэ сэхэ хабаадажа байһан бусад мэргэжэлтэдэй түлөөлэгшэд болоно. Эдэ аяншалагшад хүдэлжэ байһан газарнуудайнгаа зүгһөө социалис оронуудта ошохо байбал 50 процент, капиталис оронуудта 70 процент хүрэтэр түлэгдэһэн үнэгүй путевкоор аяншалһан байха юм.

Арадай ажахын нэгэ һалбарида хүдэлжэ байһан нэгэ мэргэжэлтэй хүнүүдые бүридүүлһэн бүлэгүүд һүүлэй үедэ дэмжэгдэдэг болонхой.

Буряад ороной ажалшадта хилын саагуур аяншалхын тулада жэлһээ жэлдэ олон ондоо оронуудые шэлэхэ үргэн арга бии гээшэ. Жэшээлхэдэ, байгша оной май—сентябрь һарануудта республикымнай хүдөө ажахын түрүүшүүл Монголой Арадай Республикаар аяншалха байна. Тэдэнэр маршрудайнгаа ёһоор ниислэл хото Улаан-Баатарта, Урда-Губи болон Хужарта гэжэ амаралтын газарта амаржа ерэхэ аргатай. Улаан-Баатарһаа наяад модоной зайда оршодог «Тэрэлж» гэжэ амаралтын газар үзэсхэлэн һайхан байгаалияраа аяншалагшадтамнай ехэтэ һайшаагдадаг юм.

Тэрэлжэһээ гадна, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком июнь соо Болгарида амарха бүлэгые бүридхэжэ байнхай.

Автомобильна транспортын болон харгы замай хүдэлмэрилэгшэд байгша һарада Финлянди мордохоёо байна. Март, апрель һарануудта медицинын хүдэлмэрилэгшэд Чехословаки болон Венгри ошохоор түхеэрнэ. Тиихэдэ үрэ жэмэс үргүүлгын ажахын хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэд мүн лэ Венгри, харин барилгашад ГДР-эй болон ЧССР-эй адли мэргэжэлтэдэйнгээ ажалай дүй дүршэлөөр һонирхожо ерэхэ гэжэ бэлдэжэ байна.

«Теплоприбор» заводой аяншалха дуратайшуулые Болгариин гоё һайхан газарнууд май һарада хүлеэнэ. «Бурятфермаш», хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводуудай, Джидакомбинадай, авиапредприятиин, ой модоной болон түлишын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд Болгариин Арадай Республикаар удаадахи һарадань аяншалха юм. Багшанар болон научна хүдэлмэрилэгшэд Болгарнаар июль соо ябаха.

Хойто-Байгалай районой, гол түлэб БАМ-ай барилгашад июль һарада Болгари Румыни хоёроор аяншалха дуратайгаа мэдүүлэнхэй.

Хара далайн эрьедэ август һара соо амарха дуратайшуул хододоо олон байдаг. «Бархатна» хаһа гэжэ нэрлэгдэһэн энэ һарада нарин сэмбын комбинадай болон эдеэ хоолой промышленностиин, мүн түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд мүн лэ энэ хаһада Болгарида амарха золтой болобо. Тиихэдэ «Нарата эрье», «Алтан элһэн» (Болгари) дээгүүр трикотажна хубсаһанай фабрикын болон ЛВРЗ-гэй түлөөлэгшэд сентябрь соо амархань.

Республикымнай геологууд болон судна бүтээгшэд социалис мүрысөөндэ илаһан ажалайнгаа түрүүшүүлые Германиин Демократическа Республикаар май һарада аяншалуулхын тула мүнөө бүридхэл хэжэ байна.

Корейн Арадай-Демократическа Республикаар аяншалха дуратайшуул май һарада тиишэ мордохо. Республикымнай хэлхеэ холбоошод Корейдэ аяншалха дуратайгаа олоороо мэдүүлээд байна.

ГДР-тэ жэл бүхэндэ үнгэргэгдэдэг Лейпцигскэ ярмагые харахаяа ажаһуудалай эрилтэ хангадаг албанай болон нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд тэгүүлнэ. Тэдэнэрые сентябрь һарада ГДР ябуулхаар хараалнабди.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэд Карлова Варада (ЧССР) амарха дуратай байна. Тэдэнэй хүсэл хараада абтажа, мүн лэ бүлэгүүд бүридхэгдэхэ юм.

Республика доторнай 1982 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илагшад 18 үдэрөөр Болгариин Арадай Республика ошожо, Софи, Пловдив, Стара Загора, Габрово хотонуудтай танилсаха, мүн «Нарата эрье» курортдо хэдэн үдэр амарха байна.

Республика доторнай үхибүүдтээ хилын саагуур хамта аяншалха, амарха дуратай түрэлхидэй тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Тиимэһээ профсоюзуудай областной совет 1983 онһоо эхилжэ, жэл бүри ниитэ бүлэгые 21 үдэрөөр Болгариин «Алтан элһэн» дээрэ амаруулхаар болохо гэжэ байна. Үхибүүд 5-һаа 16 хүрэтэр наһатай байха ёһотой.

Югославиар аяншалха дуратайшуул июнь һарые тэсэжэ ядан хүлеэнэ ёһотой. Тэрэ аяншалга үнэхөөрөөшье һонин.

Энэдхэг ороной ниислэл хото Дели, Бомбей, Аурангабад болон Агра хотонууд буряад туристнуудые апрель, ноябрь һарануудта хүлеэн абаха. Эгээл энэ үедэ нүгөө бүлэг аяншалагшаднай Катманду, Шри Ланкагаар ябажа байха.

Хилын саагуур аяншалжа ябаһан совет турист халаа гансал амарна, үзэнэ, хараһа бэшэ, мүн совет ёһо заншалай эдэбхитэй пропагандист байха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, туристнууд хаана яанагүй элдэб уулзалгада хабаадана. Жэшээлхэдэ, аяншалагша, Социалис Ажалай Герой, БАМ-дахи тоннельнэ отрядай бригадир В. Р. Толстоухов Кубын барилгын училищиин студентнүүдтэй уулзахадаа, үгэ хэлэхэ баатай болоо һэн. Германо-совет хани барисаанай бүлгэмэй отделениин болоһон уулзалга дээрэ М. Ж. Шагдаров Совет Буряад оронойнгоо түйлалтанууд тухай хөөрэһэн байна. Иимэрхүү юумэн хаа хаанагүй болодог юм. Монгол һайхан оронноор аяншалжа ябагшад «Тэрэлждэ» амарха үедөө уран һайханай наада харуулдагшье заншалтай болоһон гээшэ.

Манай Буряад республикын түлөөлэгшэд совет эрхэтэн байһан нэрэ зэргээ хилын саана нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа ябадаг гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ хадаа предприяти болон эмхи зургаануудай захиргаанай хилын саагуур аяншалхыень политическэ болон бодото хэрэгэй талаар һайн бэлэдхэлтэй, ажабайдалай яһала дүршэлтэй, журамай болон хүн талаараа найдалтай хүнүүдые дурадхадаг байһанай гэршэ мүн болоно. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, социалис мүрысөөндэ илагшадай гадаадын оронуудаар аяншалхаар дурадхагдадагынь заншалта болоһониинь һайшаалтай байна.

Гэбэшье коллективүүдэй һайн бэлэдхэлгүй, политическэ талаараа болбосоронгүй хүнүүдые дурадхаһан ушар ехэ ташаа дайралдадаг. Иимэ аяншалагша хилын саанаһаа бусажа ерэхэдээ, хараһан, үзэһэн тухайгаа коллективтээ үгэ холбожо, хөөрэжэ шадахагүй байдаг. Тэрэшэлэн зарим нэгэн гадаада орон путевкоор ошоходоо, ошоһон оронойнгоо социализм байгуулгын түйлалтануудаар, түүхын болон соёлой газарнуудаар һонирхонгүй, юрэ хоморой зүйлнүүдые суглуулха һэдэлгэтэйгээр ошодог. Хуулита бэшээр совет мүнгэ гаргахые һэдэжэ ябаһан М. И. Чашина, М. Г. Ревцова, И. М. Лапина, Д. С. Дашиева, К. Ф. Кулакова, А. К. Изюмцева гэгшэд совет-румын хилэ дээрэ баригдаа һэн. Мүн совет хүнэй нэрэ хүндые бузарлаһан бусадшье баримтанууд байха.

Манай социалис гүрэнэй ажалшад жэлдээ зуу гаран үдэр амардаг. Ниитын эмхи зургаанууд, предприятинууд ажалша хүн бүхэнэй амаралтые ашатай туһатайгаар үнгэргэхэ уялгатай. Тиимэһээ хилын саагуур аяншалха дуратайшуулай хүдэлжэ байһан һалбариингаа профсоюзай обкомдо, профсоюзна комитедтээ хандажа, дуратай тээшээ аяншалхыень дурадханабди.

Б. ФЕДОРОВ,
Буряадай облсовпрофой хилын саагуур аяншалха талаар совет туризмын ахамад инструктор.

ЛИЛИПУДУУДАЙ КОНЦЕРТ

Амарай областиин Благовещенск хотын «Весёлые ребята» гэһэн эстрадна ансамбль манай Улаан-Үдэ хотодо ерээд, мартын 13-һаа 15 болотор концерт харуулаа. Тус ансамбльда 11 артистнар хабаадана. Ансамбльда арба гаран жэлдэ тэдэнэр хүдэлжэ ябана.

Амаралтын үдэр Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин зал соо хүн зон олон сугларанхай. Концертые конферансье Михаил Салахутдинов хүтэлбэрилнэ. Уян нариихан бэетэй Ирина Хабибулина пластическа этюд, акробатическа номернуудые харуулна. Үбгэ һамган хоёр Петр, Татьяна Исаевтан элдэб эльбэ, эди шэдитэ программые харагшадай анхаралда дурадхана. Жонглер Николай Цыганов, антипот Александр Алексеенко, эквилибрист Владимир Бердюгин гэгшэд яһала һонирхолтой номернуудые харуулжа шадаа гэжэ тэмдэглэхээр.

—Манай эстрадна ансамбль бүхы Совет орон соогуураа гастрольдо ябадаг. Гурбан жэлэй саада тээ Улаан-Үдэдэ ерээбди. Мүнөө манай коллектив Новосибирск, Казань, Москва ошохо,—гээд концертые уран һайханайнь талаар хүтэлбэрилдэг Виктор Иванович Лупанов манда хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Артистка Ирина Хабибулина. 2. Татьяна ба Петр Исаевтан фокус харуулна. 3. Эквилибрист Владимир Бердюгин.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ЮРЫН СЭРЭГШЭ

Ажалай болон дайнай ветеран Константин Платонович Нечаев наһанайнгаа амаралтада гаранхайшье һаа, гэртээ мини һуудаггүй, дунда һургуулиин үхибүүдтэй саг үргэлжэ уулзажа байдаг. Мүн лэ Гусиноозерскын ветерануудай соведэй хүдэлмэридэ эгээн эдэбхитэйгээр хабаададагшадай нэгэн юм. Константин Платоновичые даруу нэгэл юумэ шэбшэжэ, бодомжолжо ябадаг хүн гээшэ ха гэжэ һанагшаб. Баяр ёһололон суглаануудта, уулзалгануудта ажалай болон дайшалхы шагналнуудаа зүүхэдэнь, тэрэнэй намтараар һонирходог һаа гэжэ һанагша һэм. Мүнөө тэрээн тухай өөрөө хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

1940 он... Дани, Голланди, Бельги болон Францине Гитлерэй фашис арми эзэмдэн абаба. Энэ һурдэмэ ушарнууд Хяагтын багшанарай техникумдэ һуража байһан Константин Нечаевай хуби заяае шиидхээ һэн. Тэрэл үдэрнүүдтэ сэрэгэй алба гарахаяа Алас-Дурна руу мордожо, радистнуудай полковой һургуулида шэнэ мэргэжэлдэ һуража эхилһэн намтартай. Тэрэнэй дайшалхы намтарынь морин-артиллериин 37-дохи тусхай дивизиондо 1942 оной февраль һараһаа эхилнэ. Тэрэ үдэрнүүдтэ харата дайсанай Сталинградта бүһэлүүлээд, бута һамна сохиюулжа байха үедэ сержант Нечаев Смоленск шадар фашистнуудай эзэмдээд байһан һуурин тосхонуудые сүлөөлхын түлөө хатуу шанга байлдаануудта хабаадажа ябаа.

1943 оной сентябрь һара. Фашистнуудай артиллериин складуудые, пулемёдуудай байһан газарнуудые рацяар дамжуулха даабаритай Ельня городто дүтэхэнэ тагнуулда ошобо. Уданшьегүй совет артиллеристнүүд Нечаевай зааһан газарнуудые буудажа, дайсадта ехэ хохидол ушаруулжа эхилбэ. Гитлеровецүүд тэрэнэй хороһон газарые элирүүлээд, бүхы тээһэнь буудажа оробо. Сээжэеэ хүндөөр шархатаашье һаа, дайшалхы даабарияа дүүргээд частьдаа бусахадань, эрэлхэг тагнуулшаниие полевой госпиталь эльгээбэ. Тэндэ сержант Нечаев аргалуулжа, түргэн хүл дээрээ гараа һэн.

Ноябрь һарада сержант Нечаев добтололгын тусхай 36-дахи бригадада орожо, Эхэ ороноо фашис дайсадһаа сүлөөрүүлхын тула хатуу шанга байлдаануудта хабаадалсажа эхилбэ. Самолёдуудай бомбодожо, томо буунуудай буудажашье байгаа һаань, байлдаануудта хатуужаһан, баян дүршэлтэй Нечаев үнөөхил рацияа үргэнхэй, фашистнуудай позицинуудта дүтэлжэ, өөһэдынгөө артиллеристнуудэй буудалгые залан хүтэлбэрилжэ, хархис дайсадые һамна бута сохиходо, хэды ехэ туһаламжа үзүүлдэг байгаа гээшэб.

Витебск городые сүлөөлһэн байлдааниие Константин Платонович үсэгэлдэр болоһондол адляар, эли тодоор һанадаг. Фашистнууд Витебскые бүхэлэн, хэрэм болгоод, олон тоото томо, жэжэ буунуудаараа буудажа, эзэлээд байһан городоо алдаха дурагүй, ехэ үсэдөөр хамгаалаа. Тэндэ шанга тулалдаан болоо һэн. Тиихэдэ Нечаев хүндөөр шархатаа. Батальоной штаб тэрэнэй рото хоёрой хоорондохи телефоной хэлхеэ холбоо таһаралдуулангүй хангаха гэһэн зорилго табигдаһан байгаа. Фашистнуудай артиллериин снарядай тэһэржэ, хэлхеэ холбоо таһалдуулхадань, снарядуудай тэһэрэлгэ буудалдаан соогуур телефонно линиин таһархайнуудые оложо хэды дахин холбоо гээшэб. Һүүлшынгээ утаһа холбожо байтараа, снарядай хэлтэрхэйдэ сохиюулжа, мэдээгээ алдажархёо һэн.

Дайнай һүүлээр түрэл Буряад нютагаа бусажа, барилгашанаар хүдэлһэн намтартай.

Константин Платонович юрын лэ сэрэгшэ, юрын лэ барилгашан юм. Нимэл хүнүүдэй аша туһаар диилдэшэгүй хүсэ ехэтэйбди гэжэ һайрхаһан фашис Германи дарагдажа, шэнэ һайхан ажабайдал байгуулагдаа ха юм даа.

Е. ГЕРАСИМОВА.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГТОЙ УРИЛДААН

«Буряадай залуушуул» газетын шанда хүртэхын түлөө Улаан-Үдэ—Тарбагатай—Улаан-Үдэ гэһэн замаар эстафетэ дамжуулгатай заншалта урилдаан үнгэргэгдэбэ.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, энэ жэлдэ арбан дүрбэдэхеэ үнгэргэгдэһэн 100 километрэй (10x10 километрэй эстафетэ дамжуулгатай) эрэлхэг зоригой урилдаанда спортын табан бүлгэм болон клубай суглуулагдамал команданууд хабаадаһан байгаа. Хэрбээ «Спартак» бүлгэмэй, авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай хүнгэн атледуудэй стартда гараа һаань урилдаанай харгы дээрэ улам һонирхолтой, шанга тэмсэл болохо байгаа гээд һанагдана.

Наратай сэлмэг, һалхигүй дулаахан үдэр тохёолдожо, спортын зунай хаһа нээһэн мүрысөөндэ хабаадагшадта таатай зохид байгба. Үглөөнэй 11 саг. Республикымнай ниислэл хотын Революциин талмай дээрэ команданууд парадта жагсаагдаа.

Старт үгтэжэ, арба гаран хүн холын аян замда гараба. Түрүүшынь шата үгсүүр юм. Эндэ эгээл хурдан атледууд урагшаа ходорон гаранад. «В. Дульянинов, Г. Шишмарев хоёрой хэниинь урилдаха гээшэб?» — гэһэн асуудал судьянарай бодолые хүлгүүлнэ. ЛВРЗ-гэй спортклубай физкультурын инструктор, спортын мастер Владимир Дульянинов улам эршэдэжэ, 31.30 минута саг харуулаад, илалта түйлаба. Г. Шишмарев («Буревестник») 10 секундаар гартажа, эстафетээ дамжуулһан байгаа.

Дүримэй ёһоор, хоёрдохи шатада эдиршүүл мүрысөө. «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Сергей Журавлев онсо шалгаржа, ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэбэ.

Сергей Лощенко (ЛВРЗ) һайн һорилго бэлэдхэлтэй байжа, удаадахи шатада түрүү һуури эзэлээ. Гэбэшье мүрысөөнэй дүнгүүдээр хоёрдохи һуури эзэлхэ аргатай байһан локомотив-вагон заһабарилгын заводой түлөөлэгшэ зургаадахи шатада гэмэлтэжэ, командаяа хойшонь татаһан байха юм. Тиигэжэ тэдэ мүрысөөнһөө гаргагдашоо.

Саашадаа «Трудовые резервы» болон «Урожай» бүлгэмүүдэй командануудай хоорондо илангаяа шанга тэмсэл болобо. В. Шевляков («Трудовые резервы») — дүрбэдэхи, харин Г. Ковалев («Урожай») — табадахи шатануудта илаһан байна. Мастерта кандидат Георгий Ковалев тухай тогтожо хэлэлтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ зүб тактика баримталан бэелүүлжэ, спортын мастер Г. Темниковые («Трудовые резервы») хэдэхэн секундаар ахижа гараба.

Омулевкын дабаан эгээл хүшэр хүндэ шата болоно. Тиимэһээ команда бүхэн эгээл хурдан сулхэ хүнөө энэ шатада табидаг юм. Теэд энэ удаада уласхоорондын классай спортын мастер Павел Яковлевтай («Трудовые резервы») ана-мана урилдаха хүн олдобогүй. Тэрэ 35 минута 42 секунда саг харуулжа, эстафетээ түрүүлэн дамжуулһан байгаа. Манай республикын үнинэй бэрхэ урилдаашан, спортын мастер В. Дарбаковой («Урожай») гурбадахи һуурида гараһан ушарынь шанга тэмсэлэй болоһые гэршэлнэ.

Спортын мастер В. Ковалев, мастерта кандидадууд [illegible] Саликов (хоюулаа «Трудовые резервы» бүлгэмһөө), Г. Черных, П. Гребенщиков (хоюулаа «Буревестнигһээ») гэгшэд долоодохи — арбадахи шатануудта эрхимлэбэ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, «Трудовые резервы» бүлгэмэй суглуулагдамал команда (ахалагша тренерынь В. Д. Домнин) 5 час 38 минута 29 секунда саг харуулжа, түрүү һуури эзэлээд, ресспорткомитедэй болон «Буряадай залуушуул» газетын дамжуулгын кубогаар, I шатын дипломоор шагнагдаһан байна. «Урожай» болон «Буревестник» бүлгэмүүдэй хүнгэн атледууд шангай һууринуудта гараба.

Тиихэдээ илагшад нёдондо түрүү һуури эзэлһэн, «Буревестник» командын үрэ дүнгые оройдоол нэгэ секундаар һайжаруулаа. Гэбэшье энэ дүнгынь «Трудовые резервы» бүлгэмэй урзанданай рекордһоо аяар 13.30 минутаар гартана гээд тэмдэглэлтэй.

Шата шатануудта илажа гарагшад залуушуулай газетын Хүндэлэлэй грамотануудаар, медальнуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Ветерануд сооһоо ЛВРЗ-гэй якорна цехэй слесарь Валентин Бадмаев илажа, физкультура болон спортын республиканска комитедэй шанда хүртэбэ. Бүри наһатайшуулай дундаһаа 60-тай М. И. Стопа («Локомотив») шалгараһан байха юм. ВЛКСМ-эй горкомой дурасхаалта шан тэрээндэ барюулагдаа.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: урилдаанда хабаадагшад холын замда гараба.

В. ПЛУТТЫН фото.

ЕХЭ НААДАН ЭХИЛБЭ

Улаан-Үдэ хотодо шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Спартакиадын программын ёһоор үнгэргэгдэжэ эхилһэн энэ наадан Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар жаран жэлэй ойдо зорюулагдана. Команда бүхэн дүрбэн хүнһөө — нэгэ эхэнэр, гурбан эрэшүүлһээ бүридэнэ.

Мүрысөөндэ хамтадаа республикын арбан дүрбэн команда мүнөөдөө хабаадана. Түрүүшын уулзалгын дүн хаража үзэхэдэ, Сэлэнгын районой команда бэлэдхэл һайнтай шатаршадые асараа. Эдэнэрые урдандаа СССР-эй спортын мастерта кандидат ябаһан Илья Елсуков ударидадаг юм. Эдэнэр түрүүшынгээ уулзалга Зэдын районой шатаршадтай үнгэргэхэдөө, аяар 4:0 гэһэн тоотойгоор диилэжэ гараа бшуу.

Мүрысөөндэ хабаадагшад хоёр бүлэг болоод наадана. Түрүүшын бүлэгтэ оруулагдаһан нүгөөдэ команданууд — Хяагтын, Кабанскын районуудай, мүн хүдөө ажахын техникумэй. Загарайн районой шатаршадай уулзалганууд 2:2 гэһэн тоотойгоор, тэнсэлгээр дүүрэһэн байба.

Хоёрдохи бүлэгтэ наадагшадай дунда ёһотойл шанга тулалдаан болоо. Эндэ Хэжэнгын районой команда Яруунаһаа ерэһэн шатаршадые 3,5:0,5, Түнхэнэй районойхид Прибайкалиин районой командые 3:1, Бэшүүрэй районой шатаршад Мухар-Шэбэрэй районой командые 4:0 тоотойгоор бүдэрүүлһэн байна.

Л. ГАРМАЕВА,
мүрысөөнэй судья.

«Спортлотонуудай» мартын 12-то үнгэргэгдэһэн 11-дэхи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха»: 1 — баскетбол, 26 — табан зүйлэй мүрысөөн, 27 — һур харбалга, 32 — фигурна һолжоролго, 38 — акробатика, 48 — шатар.

«36-һаа 5-ень тааха»: 1 — баскетбол, 6 — дзюдогоор барилдаан, 13 — хадаһаа санаар һолжоролгын спорт, 17 — конькигаар урилдалгын спорт, 30 — хүндэ атлетикэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ю. В. Андроповой социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай ЦК-нуудай секретарьнуудтай хани ёһоор уулзалга» — ТАСС-ай материал. «СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани» — ТАСС.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түрүүлэгшэдые дахан» — М. Малыгинай статья. «Вагонуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ» — Н. Беспаловай статья. «Эхин организациин хүсэн» — Б. Дамбаевай информаци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хуулиин үмэнэ харюусаха ёһотой» — А. Минеевэй статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Практикын түлөө — эрхим сэгнэлтэ» — Н. Федотовой мэдээсэл. Спортын һонин. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар». 10.40 — Мультфильм. 10.50 — «Бег» — уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 12.25 — Шэнэ һонин. (12.30 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 16.10 — Москвагай Гүрэнэй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ багшанарай институт тухай. 16.40 — «Ород хэлэн». 17.10 — «Зураг бүхэндэнь — наран!». 17.25 — Ирланди тухай киноочерк.

Улаан-Үдэ. 17.55 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.10 — «Колхозой суглаан» гэһэн дамжуулга. 18.55 — «РСФСР» — киноочерк.

Москва. 19.15 — «Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет «Ажал. Общество. Хүн». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30 — Футболоор Европын чемпионуудай кубок. «Гамбург» (ФРГ) — «Динамо» (Киев). ФРГ-һээ дамжуулагдаха. 22.00 — «Время». 22.30 — «Первый курьер» — уран һайханай фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа 13.00 — Испан хэлэн. 13.30 — М. Пришвин. «Наранай элшэ», 5-дахи класс. 14.00 — «Эжын һургуули.» 14.30 — Хүгжэм. 2-дохи класс. Э. Григ. «Пер Гюнт». 15.00 — «Повторная свадьба». — уран һайханай фильм. 16.25 — В. Маяковский поэт ба поэзи тухай. 16.55 — Шэнэ һонин.

Москва. 17.55 — Концертын залда — һурагшад. 18.45 — Шатарай һургуули.

Улаан-Үдэ. 19.15 — «Танай бэшэгүүдээр». «Бүгэдэндэ хэрэгтэй албан».

Москва. 20.00 — «Сибириин нэгэ колхоздо» — телеочерк.

Улаан-Үдэ. 20.30 — «Шинии хани — хүгжэм» — һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — «Хани харилсаан» — тележурнал. 21.45 — Р. Шуман. «Три романса». 22.00 — «Время». 22.30 — «Москвичка» — телеклуб.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам редактора — 2-63-03, зам редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, машинное бюро — 2-57-63, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-1344. Заказ № 63. Индекс 0-[illegible]